

Rapport

Ruimte voor sport in Goes

Inzichten voor nieuw
sportaccommodatiebeleid

Ruimte voor sport in Goes

Inzichten voor nieuw sportaccommodatiebeleid

In opdracht van gemeente Goes

Mulier Instituut

Daniëlle Ruijes

Amilia Aarnink

Niels Meulenbroeks

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, mei 2024

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
DSA	Database SportAanbod
NSO	Nationaal Sportonderzoek
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
VTO	Vrijetijdsomnibus

Begrippen

Zaalsporten
Sporten die in principe in een sporthal, sportzaal of gymzaal worden beoefend.

Sporthal
Overdekte sportruimte van minimaal 40 bij 20 meter, in principe geschikt voor alle zaalsporten.

Sportzaal
Overdekte sportruimte van circa 28 bij 22 meter, geschikt voor meerdere zaalsporten.

Gymzaal
Overdekte sportruimte van circa 21 bij 12 meter., in beginsel geschikt voor het bewegingsonderwijs, geschikt voor beperkt aantal zaalsporten.

Inhoudsopgave

Ruimte voor sport in Goes

Samenvatting	5
1 Inleiding	8
1.1 Onderzoeksvragen	8
1.2 Afbakening	8
1.3 Werkwijze	8
2 Context, trends en ontwikkelingen	10
2.1 Sportaccommodatiebeleid	10
2.2 Accommodatiebehoefte	12
3 Binnensportaccommodaties	18
3.1 Aanbod	18
3.2 Behoefte	22
3.3 Gebruik	24
3.4 Ervaringen	31
4 Buitensportaccommodaties	37
4.1 Aanbod	37
4.2 Hockey	39
4.3 Korfbal	41
4.4 Rugby	42
4.5 Tennis	43
4.6 Voetbal	47
4.7 Overige buitensport	51
5 Conclusie en aanbevelingen	53
5.1 Conclusie	53
5.2 Aanbevelingen	55
Bronnen	58
Bijlage 1 - Verantwoording	60
Bijlage 2 - Bevolkingscijfers per kern	64
Bijlage 3 - Binnensportaccommodaties gemeente Goes	65
Bijlage 4 - Aanwezigheid verenigingsavonden	67

Inzichten voor nieuw sportaccommodatiebeleid

Inleiding

De gemeente Goes wil een gezonde leefstijl stimuleren, onder andere door bewegen en sporten aan te moedigen en te faciliteren met sportaccommodaties. De gemeente neemt haar plannen voor sportaccommodaties op in de nieuwe sportnota. Hiervoor wil ze inzichten in de sportaccommodatiebehoefte van haar inwoners.

Onderzoeksvragen

In deze rapportage brengen we de verhouding tussen het aanbod en de behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties en de ervaren knelpunten in beeld. We beantwoorden de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe verhoudt het huidige (2023) aanbod zich tot de huidige en toekomstige (2030 en 2040) behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties in de gemeente Goes?
 - Wat is het aanbod?
 - Wat is de actuele (2023) en toekomstige normatieve behoefte (2030 en 2040)?
 - Wat is het huidige sportief gebruik?
 - Hoe beoordelen sportverenigingen en -groepen het gebruik en welke wensen hebben zij?
 - Hoe beoordelen de exploitanten het aanbod?

Conclusie

Binnensport

Het aanbod aan sporthallen is vanuit de zaalsport in lijn met de normatieve behoefte in de gemeente, nu en in de toekomst (2030 en 2040). In de toekomst neemt de behoefte licht toe, waardoor de druk op de huidige sporthallen stijgt. Op bepaalde (piek)momenten is de druk op de huidige sporthallen hoog. Daarnaast moet een deel van de inwoners relatief ver reizen om te kunnen sporten in een sporthal.

Vijf van de tweeëntwintig gebruikersgroepen geven aan dat er onvoldoende ruimte beschikbaar is (op tijden of dagen dat zij er gebruik van willen maken) om in de behoefte van de leden te kunnen voorzien. Daarnaast wil een derde van de gebruikers in de toekomst meer gebruikmaken van de binnensportaccommodaties, om te voorzien in de behoefte van huidige of potentiële leden.

Gymzalen en sportzalen zijn voor veel sportverenigingen niet geschikt. Daarnaast geven de meeste verenigingen aan dat het voor hun leden en kader niet haalbaar is

om doordeweeks voor 18:00 uur of na 22:00 uur te sporten en dat het wenselijk is dat alle leden van één locatie gebruik kunnen maken.

Buitensport

Gemeentebreed is per sport voor alle sportverenigingen normatief voldoende ruimte aanwezig voor de huidige behoefte van de verenigingen, met uitzondering van rugby. Een aantal verenigingen heeft op basis van de richtlijnen op het eigen sportpark onvoldoende capaciteit om te voorzien in de behoefte van de huidige leden. De verwachte bevolkingsgroei leidt tot blijvende tekorten op sportparken waar we knelpunten constateren en tot verwachte nieuwe tekorten.

Een groot deel van de verenigingen geeft aan over voldoende capaciteit te beschikken voor de huidige verenigingsactiviteiten. In de toekomst verwacht een enkele vereniging meer ruimte nodig te hebben. Verenigingen zien ook mogelijkheden in (verdere) samenwerking tussen de verenigingen om knelpunten in de capaciteit te verlichten.

Aanbevelingen

Plan structureel overleg tussen exploitant en gebruikers

Op bepaalde momenten is de druk op de sporthallen hoog, en gebruikers ervaren verschillende knelpunten. Structureel overleg kan de exploitant beter zicht geven op de ervaren knelpunten en behoeften van de gebruikers. En het geeft de gebruikers meer zicht op de mogelijkheden binnen de huidige accommodaties.

Verken mogelijkheden om gebruik binnensportaccommodaties te optimaliseren

Het verdient de aanbeveling om kritisch te kijken naar hoe het gebruik wordt ingeroosterd en welke mogelijkheden er zijn om het gebruik te optimaliseren, bijvoorbeeld buiten de piekuren. De sporthallen worden ook gebruikt door gebruikers die wellicht voldoende ruimte hebben in een sportzaal of gymzaal. De gemeenten kan daarbij ook kijken of er optimalisatie mogelijk is in de verdeling van het gebruik over de accommodaties.

Optimaliseer capaciteitsgebruik buitensportverenigingen

Een deel van de buitensportverenigingen maakt suboptimaal gebruik van de aanwezige capaciteit. Een grotere zondagtak of wedstrijden op de vrijdagavond kunnen een deel van de knelpunten oplossen. We raden daarom aan te onderzoeken of dit mogelijk is. Hierbij kan de gemeente in gesprek met de verenigingen verkennen of flexibele en verlengde speeldagen, maar ook (verdere) samenwerking tussen verenigingen, tot intensivering van het gebruik van de huidige sportvelden kan leiden.

Inleiding

Het huidige sportaccommodatiebeleid van de gemeente Goes is opgesteld in 2007 en vastgelegd in de sportnota 2008-2011. Ontwikkelingen in sportdeelname en accommodatiegebruik, maar ook demografische ontwikkelingen maken dat het huidige beleid verouderd is. Daarom geven we inzichten in de accommodatiebehoefte vanuit de sport. In dit eerste hoofdstuk beschrijven we hoe we dit onderzochten.

1.1 Onderzoeksvragen

Om de gemeente inzicht te geven in de huidige en toekomstige behoefte van haar inwoners aan binnen- en buitensportaccommodaties, beantwoorden we de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe verhoudt het huidige (2023) aanbod zich tot de huidige en toekomstige (2030 en 2040) behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties in de gemeente Goes?
 - Wat is het aanbod?
 - Wat is de actuele (2023) en toekomstige normatieve behoefte (2030 en 2040)?
 - Wat is het huidige sportief gebruik?
 - Hoe beoordelen sportverenigingen en -groepen het gebruik en welke wensen hebben zij?
 - Hoe beoordelen de exploitanten het aanbod?

1.2 Afbakening

Binnensportaccommodaties zijn overdekte sportruimtes die benut worden voor de beoefening van meerdere zaalsporten en het geven van bewegingsonderwijs. De behoefte aan andere typen overdekte sportaccommodaties, zoals denksportcentra of zwembaden, valt buiten de scope van dit rapport. Ook de behoefte aan binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs nemen we niet mee.

Bij de buitensportaccommodaties beperken we ons tot de behoefte aan sportvoorzieningen op de sportparken. De behoefte aan voorzieningen voor sportbeoefening in de openbare ruimte laten we buiten beschouwing.

1.3 Werkwijze

We hebben het aanbod geïnventariseerd en weergegeven op kaart. De Database SportAanbod (DSA) hebben we benut om te bezien in hoeverre het aanbod afwijkt van referentiecijfers. Om de normatieve behoefte vanuit de sport te bepalen hebben we landelijke richtlijnen toegepast (zie bijlage 1). Ramingen over de ontwikkeling van de behoefte baseren we op bevolkingsprognoses en trends in de sportdeelname.

Om de normatieve behoefte aan binnensportruimte te duiden, hebben we verhuuroverzichten van (gemeentelijke) accommodaties geanalyseerd. Om de cijfermatige analyses in context te plaatsen hebben we online vragenlijsten afgenomen bij sportverenigingen en -groepen die gebruikmaken van de binnen- en buitensportaccommodaties en gesprekken gevoerd met de exploitanten. Tot slot hebben we de sportverenigingen uitgenodigd voor een verenigingsavond voor de binnensport en een voor de buitensport.

We vergelijken Goes in dit rapport met de volgende referentiecijfers:

- het landelijke gemiddelde (Nederland);
- het gemiddelde van de VSG-regio (provincie) Zeeland;
- het gemiddelde van referentiegemeenten die vergelijkbaar zijn met Goes op basis van stedelijkheid en bevolkingsomvang, namelijk Bodegraven-Reeuwijk, Boxtel, Castricum, De Bilt, Edam-Volendam, Geldrop-Mierlo, Meppel, Rheden, Rijssen-Holten, Teylingen, Tiel en Wijchen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de beleidscontext, ontwikkelingen en prognoses die relevant zijn voor sportcapaciteitsvraagstukken. In hoofdstuk 3 behandelen we de binnensportaccommodaties, in hoofdstuk 4 de buitensportaccommodaties. Hoofdstuk 5 vormt het afsluitende hoofdstuk, waarin we alle resultaten samenbrengen.

Context, trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk schetsen we de context waarbinnen de aanbod-behoefteanalyses plaatsvinden. Ook geven we relevante trends en ontwikkelingen voor sportaccommodatiebeleid en accommodatiebehoefte weer.

2.1 Sportaccommodatiebeleid

Trends bij gemeenten en sportbonden

Gemeenten rekenen het tot hun verantwoordelijkheid om sportbeoefening te faciliteren, ook al is er geen wettelijk kader dat dit verplicht. In beginsel doen ze dit vanuit de gedachte van marktfalen en het sociaal-maatschappelijke belang van sport (Hoekman, 2018). Sportaccommodaties zijn het belangrijkste instrument dat de overheid inzet om sportbeoefening te faciliteren (Van der Poel & Hoekman, 2023).

Waar in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw een bouw golf van gemeentelijke sportaccommodaties plaatsvond, richt het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid zich tegenwoordig veelal op het beter benutten van de bestaande infrastructuur (Van der Poel & Hoekman, 2023). De laatste twee decennia zit vernieuwing van het landschap vooral in de hoek van de commerciële initiatieven (Hoekman & Schadenberg, 2023).

Om de bestaande infrastructuur beter te laten renderen staat multifunctionaliteit en meervoudig gebruik hoog op de gemeentelijke agenda (Hoekman & Van der Maat, 2017; Hoogendam et al., 2021). Steeds meer sportparken worden opengesteld of er worden vrij toegankelijke voorzieningen toegevoegd (calisthenics, survivalparcours). In sporthallen zien we steeds vaker dat modules worden toegevoegd (urban sports-elementen, gamification). Gemeenten introduceren flexibele exploitatiemodellen (uurtarieven) voor sportvelden, waardoor ze beter kunnen sturen op mede-/deelgebruik van de velden (Schots & Schadenberg, 2020).

Sportbonden nemen hun verantwoordelijkheid in de landelijke ambitie om de benutting van de sportaccommodaties te verhogen door bijvoorbeeld flexibele speeldagen te introduceren, doordeweekse competitie te stimuleren of normen en planningsregels aan te passen (Hoekman & Schadenberg, 2023).

Uitbesteding en verzelfstandiging

De gemeente is in de meeste gevallen niet langer de partij die financiert, beheert én coördineert. Steeds meer gemeenten besteden de uitvoering van het sportbeleid uit aan andere organisaties (Schadenberg, 2022). In het Nederlandse sportlandschap neemt de rol van externe uitvoeringsorganisaties toe, met name voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid.

In 2023 is van ruim de helft van de binnensportvoorzieningen de gemeente eigenaar. Met name bij sporthallen is dit vaak het geval. Bij een groot deel van de buitensportvoorzieningen is ruim 90 procent in eigendom van de gemeente, maar hockeyvelden (ca. twee derde) en openlucht tennisvoorzieningen (ca. een derde) zijn hier een uitzondering op. Bij tennisvoorzieningen is de niet-gemeentelijke partij relatief vaak een sportvereniging.

Het verzelfstandigen of uitbesteden zien we voornamelijk bij een groot deel van binnensportvoorzieningen. Bij het overgrote deel van de buitensportvoorzieningen ligt de exploitatie bij gemeenten, met weer als grootste uitzondering de openlucht-tennisvoorzieningen (Van Eldert & Van der Heijde, 2023).

Verzelfstandiging of privatisering van gemeentelijke sportaccommodaties is in de afgelopen collegeperiode (2018-2022) wel minder vaak gebeurd dan in de collegeperiode daarvoor (2014-2018). Gemeenten verwachten dat er in de huidige collegeperiode (2022-2026) nog minder vaak sprake gaat zijn van verzelfstandiging of privatisering van één of meerdere binnensportaccommodaties. Voor buitensportaccommodaties verwachten ze dat dit gelijk blijft (Van Eldert & Van der Heijde, 2023).

Rol verenigingen

De rol van verenigingen bij het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties is de laatste decennia toegenomen. Met name zijn meer onderhoudstaken bij veldsportverenigingen komen te liggen (Hoekman et al., 2022). Er wordt meer van verenigingen verwacht om de maatschappelijke waarde van de sportaccommodatie te verhogen. Bijvoorbeeld door de accommodatie rookvrij te maken, gezonde alternatieven in de sportkantine aan te bieden of activiteiten open te stellen voor niet-leden (Lucassen et al., 2018).

Integraal sportbeleid

Bij de totstandkoming van het sportbeleid wordt samengewerkt met andere beleidsterreinen of gemeentelijke afdelingen. Sportbeleid wordt (daarmee) vaker integraal ingestoken (Hoogendam et al., 2021). Andere gemeentelijke domeinen dragen vaker financieel bij aan het sportbudget. De financiële bijdrage is meestal voor activiteiten die ook voor de andere domeinen baten realiseren en komt niet zozeer direct ten goede van sportaccommodaties.

Goes

Het huidige sportaccommodatiebeleid van gemeente Goes is verouderd. Het staat in de Sportnota 2008-2011. Daarin gaat de gemeente voornamelijk in op verschillende aspecten die de gemeentelijke basissportvoorziening vormgeven, zoals eigendomsverhoudingen, kwaliteit en kwantiteit. Er staan geen specifieke speerpunten voor de capaciteit aan sportaccommodaties voor de sport in (Gemeente Goes, 2007).

In 2019 is het Zeeuws Sportakkoord getekend, waarin de Zeeuwse gemeenten, de provincie Zeeland en lokale partners gezamenlijke ambities hebben opgenomen. In dit sportakkoord is binnen het thema Duurzame Sportinfrastructuur specifiek één doel opgenomen voor de capaciteit van sportaccommodaties/-voorzieningen:

'Iedere kern in een Zeeuwse gemeente heeft een sport-, speel- en/of beweegvoorziening waar verschillende vormen van sporten en bewegen mogelijk zijn. De voorziening is bereikbaar en toegankelijk'.

De afstanden tot en de beschikbaarheid van sportvoorzieningen worden als uitdagingen benoemd voor het Zeeuwse sportlandschap (SportZeeland & Provincie Zeeland, 2019).

Gemeente Goes heeft in 2024 een beweegakkoord opgesteld. Het doel van het beweegakkoord is om een gezonde, actieve, en sociaal verbonden samenleving te bevorderen. Zij wil iedereen de mogelijkheid geven om beweegvaardig op te groeien, beginnend vanaf jonge leeftijd, door onderwijs en uitdagende speelomgevingen. Voor volwassenen betekent dit goed kunnen blijven bewegen, en vooral voldoende in beweging blijven. Zij wil een sociaal veilige omgeving waar iedereen zichzelf kan zijn (Gemeente Goes, 2024).

Dit vraagt onder andere om voldoende en gevarieerd aanbod. De sportaccommodaties en het aanbod aan andere sport- en beweegvoorzieningen benoemt de gemeente dan ook expliciet als een van de bouwstenen om inwoners aan het bewegen te krijgen (Gemeente Goes, 2019).

2.2 Accommodatiebehoefte

Bevolkingsopbouw en -prognose

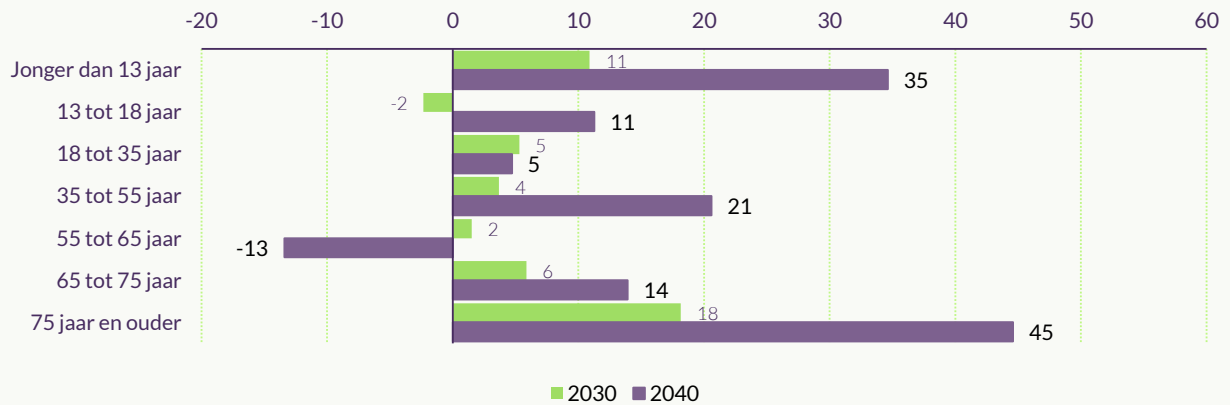
Het is de verwachting dat de provincie Zeeland te maken krijgt met een geringe bevolkingsgroei. Lokaal wordt er zelfs krimp verwacht (Provincie Zeeland, 2022). Maar Goes is een van de gemeenten in de provincie die het sterkst gaat groeien de komende jaren.

Goes telt circa 39.600 inwoners in 2023. Naar verwachting neemt de bevolking toe tot ruim 45.950 inwoners in 2040 (+16%). De grootste toename vindt plaats in de oudste leeftijdsklassen, maar ook het aantal kinderen blijft flink toenemen ([figuur 2.1](#)).

Figuur 2.1

Verwachte bevolkingsontwikkeling gemeente Goes

(in procenten t.o.v. 2023)

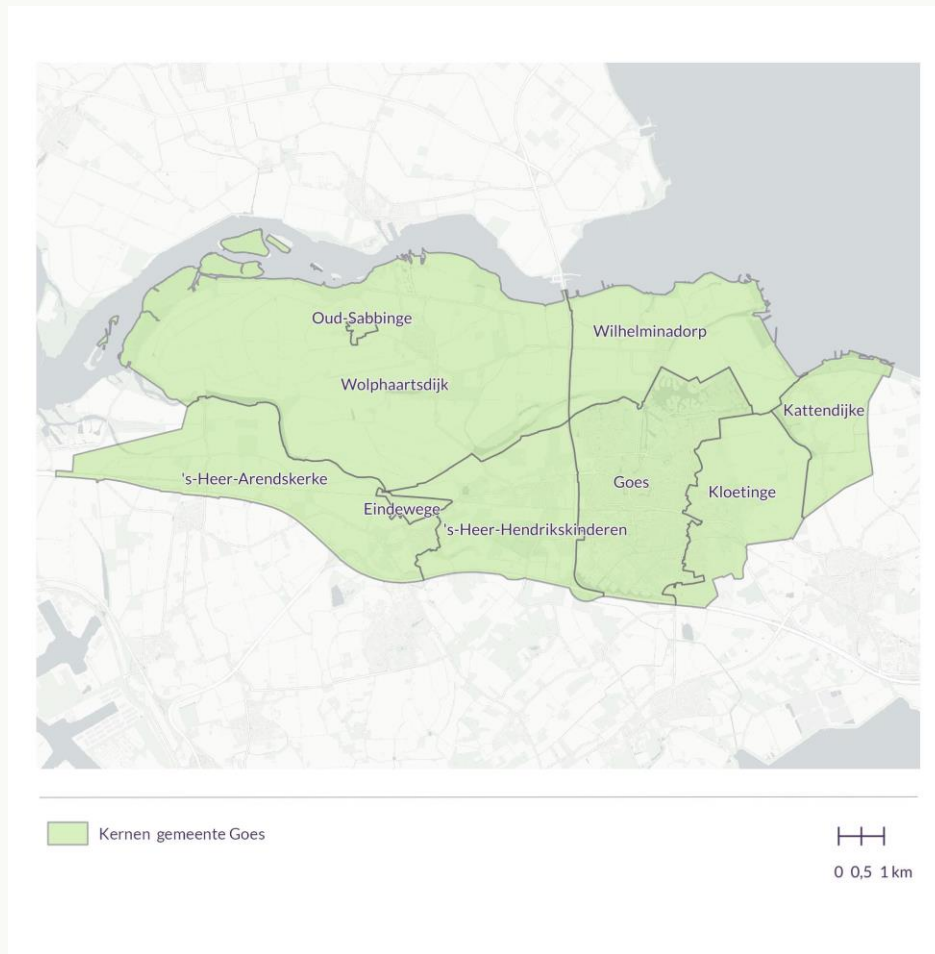
Bron: Gemeente Goes, bevolkingsaantallen per leeftijdsjaar 30 oktober 2023; Provincie Zeeland, provinciale bevolkings- en huishoudensprognose 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

De gemeente Goes bestaat uit verschillende kernen: de stad Goes met daaromheen acht dorpen ([figuur 2.2](#)). De stad Goes is met circa 29.500 inwoners in 2023 de kern met de meeste inwoners. Eindewege en Oud-Sabbinge tellen beide circa 210 inwoners en zijn daarmee de kleinste kernen op basis van inwonertal ([tabel B2.1](#) in bijlage 2).

De bevolkingsamenstelling verschilt niet sterk per kern. In Oud-Sabbinge zijn relatief weinig jongeren én ouderen en is de groep 18 tot 65 jaar relatief groot. In de kern Kattendijke wonen relatief veel ouderen.

Bevolkingsprognoses op kernniveau zijn niet beschikbaar.

Figuur 2.2
Kernen gemeente Goes

Bron: CBS, wijkindeling, 2023.

Sportdeelname

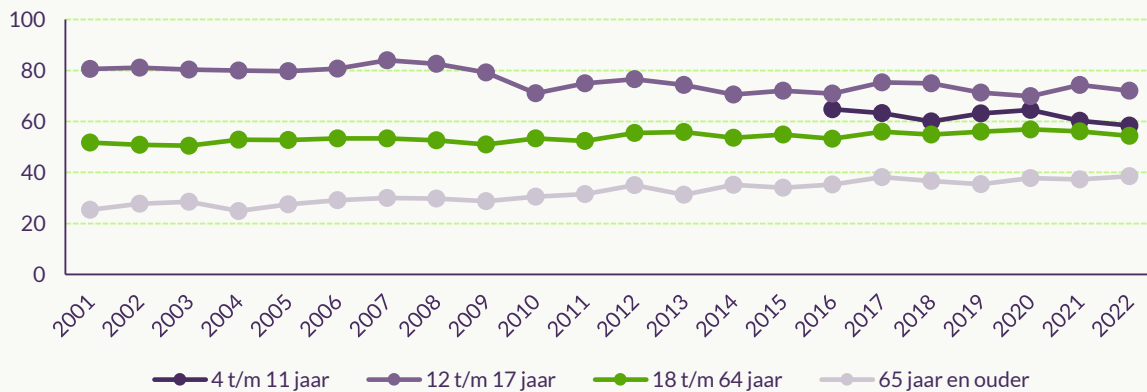
In 2022 sportte 48,2 procent van de inwoners van 18 jaar en ouder van Goes minstens een keer per week. Dit is hoger dan de wekelijkse sportdeelname in 2016 (46,3%). Landelijk lag de wekelijkse sportdeelname in 2022 hoger, namelijk op 53,6 procent. In regio Zeeland lag het aandeel wekelijkse sporters een stuk lager (45,2%) (CBS/RIVM, 2022).

In Nederland is de afgelopen twee decennia het percentage wekelijkse sporters onder ouderen gestegen. Onder jongeren is het juist gedaald. Volwassenen laten een licht stijgende trend zien ([figuur 2.3](#)). De lokale ontwikkeling van de sportdeelname naar leeftijdscategorie is niet bekend.

Figuur 2.3

Aandeel wekelijkse sporters

(in procenten van de Nederlandse bevolking)

Bron: CBS i.s.m. RIVM, Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, 2010-2022. Bewerking: Mulier Instituut.

● **Sportbondlidmaatschap**

In 2022 was circa een vijfde (20,8%) van de inwoners van Goes lid van een sportbond (via een sportvereniging). Dit percentage is redelijk stabiel gebleven de afgelopen jaren. Landelijk is het sportbondlidmaatschap onder de bevolking na een periode van afname weer toegenomen. In 2022 was bijna een kwart van de Nederlandse bevolking lid van een of meerdere sportbonden (24,4%). In regio Zeeland was dat bijna een vijfde van de inwoners (19,8%) (NOC*NSF, 2023).

Relatief weinig inwoners van Goes zijn lid van de hockey-, tennis-, voetbal- of volleybalbond ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het percentage lidmaatschappen bij de atletiek- en gymnastiekbond is in lijn met het landelijke gemiddelde.

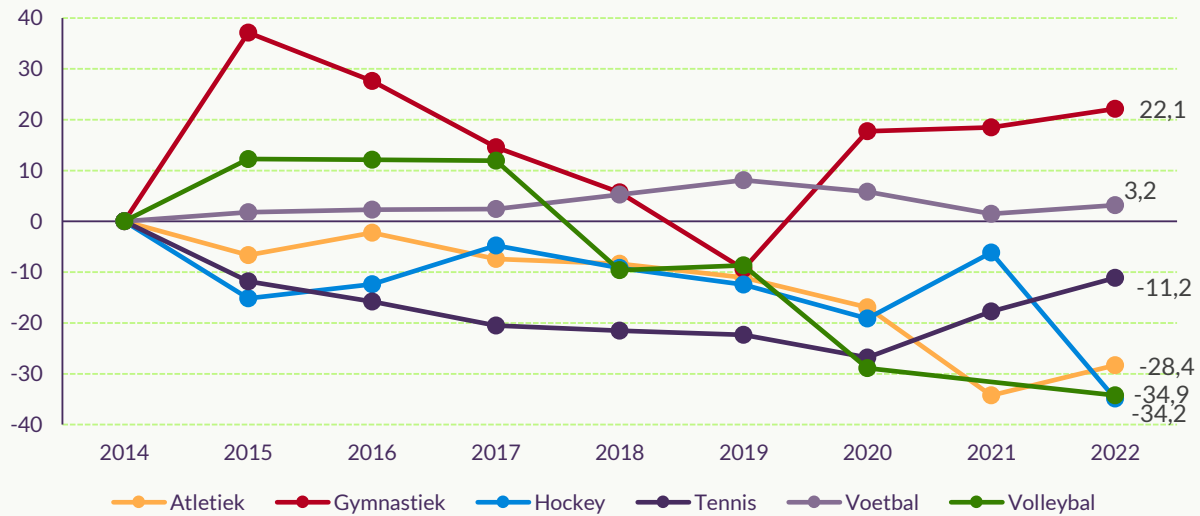
De afgelopen jaren is het aandeel inwoners van de gemeente met een lidmaatschap bij diverse sportbonden (flink) afgenomen (**figuur 2.4**). De afname van het percentage Goese leden bij de atletiek-, hockey- en volleybond is sterker dan de landelijke afname. Het percentage leden bij de gymnastiekbond is daarentegen na een jarenlange daling weer toegenomen, tegen de landelijke trend in.

Ook het aantal bondsleden bij de atletiek- en tennisverenigingen is recent weer toegenomen. Dit beeld is landelijk bij de tennisbond ook terug te zien. De sterke toename van het aantal leden bij de tennisbond kan niet los worden gezien van de coronamaatregelen die toen golden en de opkomst van padel in de afgelopen jaren.

Het percentage leden bij de voetbalbond is licht gestegen in Goes. Landelijk zien we daar een lichte afname.

Figuur 2.4

Ontwikkeling percentage inwoners met een lidmaatschap van diverse sportbonden in gemeente Goes
(in procenten t.o.v. 2014)

Bron: NOC*NSF, sportbondleden per gemeente, 2014-2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Accommodatiegebruik

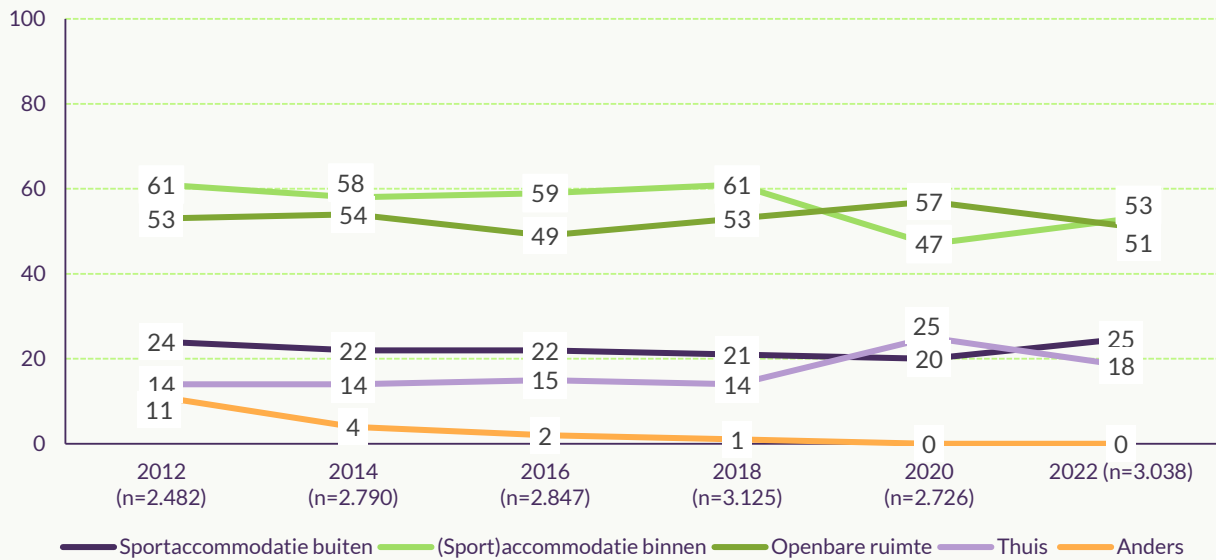
Door de jaren heen is een ontwikkeling in accommodatiegebruik van de Nederlandse bevolking (12 jaar en ouder) te zien: minder gebruik van buitensportaccommodaties en, met uitzondering van 2018, ook minder gebruik van binnensportaccommodaties ([figuur 2.5](#)).

Tijdens de coronamaatregelen in 2020 zijn de grootste schommelingen te zien, toen de openbare ruimte en thuis of in de tuin populairdere locaties werden om te sporten. Deze toename is in 2022 afgevlakt. In 2022 is er weer een lichte toename te zien in het gebruik van binnensport- en buitensportaccommodaties.

Figuur 2.5

Beoefening van sportactiviteiten naar locatie

(in procenten van de Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder)

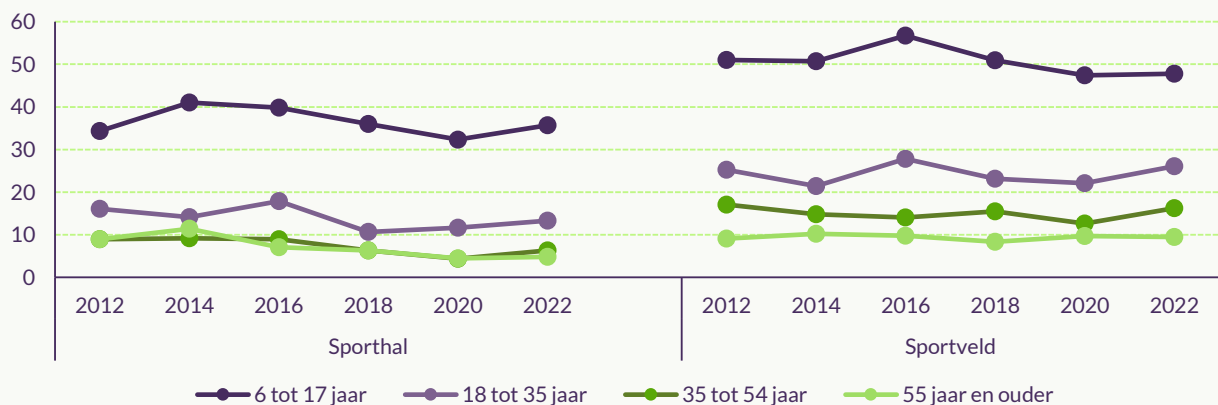
Bron: SCP/CBS, Vrijetijdsomnibus (VTO), 2012-2022.

Binnen- en buitensportaccommodaties worden vooral gebruikt door de Nederlandse jeugd voor sportbeoefening. Het gebruik neemt af naarmate de leeftijd toeneemt (figuur 2.6). Het gebruik van sporthallen en sportvelden is na een periode van daling weer gestabiliseerd.

Figuur 2.6

Ontwikkeling van het aantal inwoners dat sport in een sporthal of op een sportveld

(in procenten van de bevolking)

Bron: SCP/CBS, Vrijetijdsomnibus (VTO), 2012-2022.

Binnensportaccommodaties

In dit hoofdstuk behandelen we het aanbod aan binnensportaccommodaties, de normatieve behoefte vanuit de zaalsport en de ervaringen van zaalsportverenigingen en exploitanten.

3.1 Aanbod

Gemeente Goes telt drie sporthallen, twee sportzalen en 21 gymzalen (**tabel 3.1; tabel 3.2**). De drie sporthallen en één gymzaal zijn in gemeentelijk eigendom en worden geëxploiteerd door het Omnium. De gemeente is ook eigenaar en exploitant van zeven gymzalen. De gemeentelijke accommodaties zijn beschikbaar voor de (georganiseerde) zaalsport en het bewegingsonderwijs.

De drie sporthallen en één gymzaal bevinden zich in de grootste multifunctionele sportaccommodatie in de gemeente. De accommodatie wordt in de avond gebruikt door sportverenigingen en overdag door het middelbaar beroepsonderwijs en hoger beroepsonderwijs (Scalda en Hogeschool Zeeland). Alle sportzalen en andere gymzalen zijn in eigendom van onderwijs(stichtingen) of (dorps)stichtingen.

De niet-gemeentelijke sportzalen en gymzalen worden voornamelijk gebruikt voor het bewegingsonderwijs en zijn slechts beperkt beschikbaar voor de zaalsport.

Overig aanbod voor de zaalsport

Het Omnium beschikt ook over een turnhal, twee danszalen en een budozaal. De turnhal kun je alleen huren als je een turnbevoegdheid hebt.

Tabel 3.1
Binnensportaccommodaties in gemeente Goes in 2023

Voorziening	Kern	Eigenaar	Exploitant
<i>Sporthallen</i>			
Omnium 1	Goes	Gemeente	Omnium
Omnium 2	Goes	Gemeente	Omnium
Omnium 3	Goes	Gemeente	Omnium
<i>Sportzalen</i>			
Goes Lyceum	Goes	Pontes Scholengroep	Pontes Scholengroep
Calvijn College	Goes	Calvijn College	Calvijn College

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

Tabel 3.2

Aanbod van gymzalen in gemeente Goes in 2023*

(in aantallen; tussen haakjes het aantal in gemeentelijk eigendom)

Kern	Totaal
Goes	15(7)
Wilhelminadorp	1
Kloetinge	2 (1)
's-Heer-Arendskerke	1
's-Heer Hendrikskinderen	1
Wolphaartsdijk	1
Totaal	21 (8)

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

* In bijlage 3 staat een overzicht van de gymzalen.

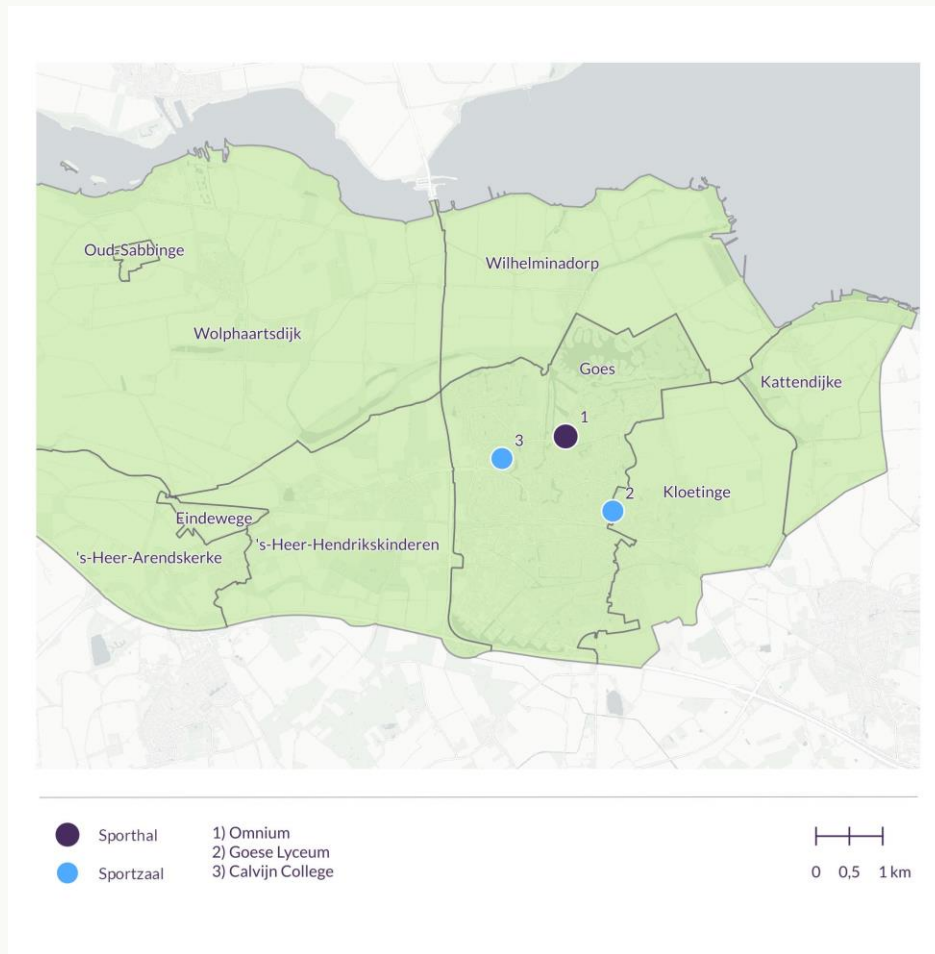
Geplande mutaties

De gemeente is aan het kijken naar verbetering van sportpark Wesselopark. De huidige gymzaal op het sportpark wordt naar verwachting vervangen door een nieuwe gymzaal. In 2025 wordt daarnaast sporthal 3 van het Omnium vervangen door een nieuwe sporthal. De afmeting van de hal blijft gelijk aan de huidige afmeting.

Spreiding

Het aanbod aan binnensportaccommodaties is vooral geclusterd in en rondom de stad Goes. Dit is op basis van inwonertal ook veruit de grootste kern in de gemeente. Zowel de drie sporthallen als de twee sportzalen bevinden zich in deze kern ([figuur 3.1](#)). De gymzalen zijn iets beter verspreid over de gemeente, maar ook voornamelijk geclusterd in de stad. Het merendeel van de gymzalen is bij scholen te vinden en ligt in woonwijken ([figuur B3.1](#) in bijlage 3).

Figuur 3.1
Aanbod sporthallen en sportzalen in gemeente Goes in 2023

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023. Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

Voor circa 80 procent van de inwoners van gemeente Goes is de afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal minder dan 3 kilometer. Deze afstand wordt algemeen beschouwd als de afstand die men bereid is af te leggen voor sportbeoefening (Hoekman et al., 2013). Wel blijkt uit recent onderzoek dat sporters uit minder stedelijke gemeenten bereid zijn om verder te reizen naar de sportaccommodatie dan sporters die wonen in stedelijke gebieden (Wezenberg-Hoenderkamp & Rauws, 2023).

Inwoners van de gemeente Goes moeten gemiddeld 2,4 kilometer afleggen naar de dichtstbijzijnde sporthal ([tabel 3.3](#)). Landelijk is de gemiddelde afstand naar de dichtstbijzijnde sporthal een stuk korter, namelijk 1,6 kilometer. In matig stedelijke gemeenten, zoals Goes, is dit gemiddeld zelfs maar 1,5 kilometer (Wezenberg-Hoenderkamp & Rauws, 2023).

Tabel 3.3**Gemiddelde afstand inwoners gemeente Goes tot dichtstbijzijnde sporthal en aantal inwoners in Goes in 2023**

(in kilometers, gemeten over de weg; inwoners in procenten van het totaal)

Kern	Afstand	Inwoners
Goes	1,7	74,4
Wilhelminadorp	2,9	2,0
Kloetinge	2,7	8,8
Kattendijke	4,5	1,4
's-Heer-Arendskerke	6,3	3,4
Eindewege	6,2	0,5
's-Heer-Hendrikskinderen	3,2	3,5
Oud-Sabbinge	9,1	0,5
Wolphaartsdijk	7,8	5,4
Gemeente Goes	2,4	100

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023; Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Statistische gegevens per vierkant, 2022; Gemeente Goes, bevolkingsaantallen per leeftijdsjaar 30 oktober 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Benchmark

De gemeente Goes telt in vergelijking met referentiecijfers relatief veel gymzalen. Het aantal sportzalen is nagenoeg in lijn met de referentiecijfers. Het aanbod aan sporthallen is iets lager dan gemiddeld in de referentiegebieden ([tabel 3.4](#)). Dat blijkt uit een vergelijking die we maakten op basis van gegevens uit de Database SportAanbod (DSA).

Sporthallen en sportzalen hebben de juiste afmetingen voor de meeste zaalsporten. Gymzalen kunnen voornamelijk gebruikt worden voor het bewegingsonderwijs, maar kennen een beperktere functionaliteit voor het accommoderen van de meeste zaalsporten.

Tabel 3.4**Benchmark aanbod binnensportaccommodaties in de gemeente Goes in 2023**

(in aantallen per 25.000 inwoners)

	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen
Gemeente Goes	1,9	1,3	13,9
VSG-regio Zeeland	2,0	1,3	8,1
Referentiegemeenten	2,1	1,3	5,1
Nederland	2,2	1,0	6,5

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), december 2023.

3.2 Behoefte

Deelname

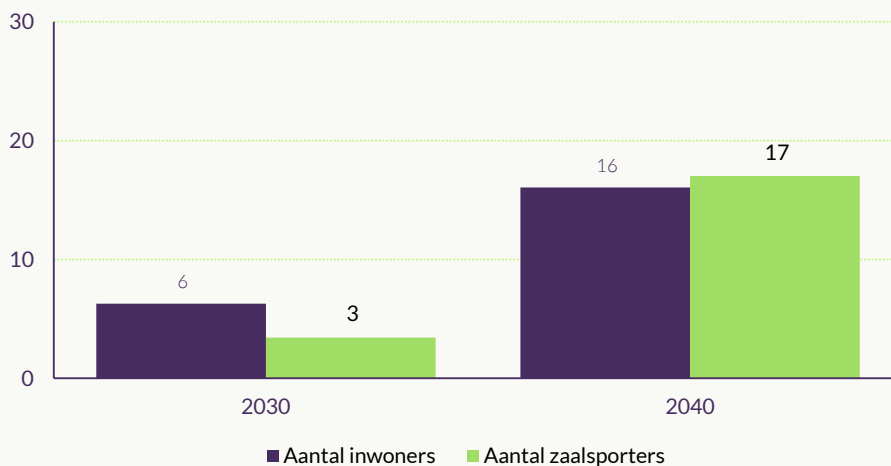
We schatten dat circa 2.150 inwoners van de gemeente Goes een zaalsport in een sporthal beoefent in 2023. Bijna 75 procent van hen woont in de stad Goes. Deze schattingen baseren we op landelijke cijfers over het sportaccommodatiegebruik die we hebben gecorrigeerd naar het lokale sportdeelnameniveau.

Bij een stabiele sportdeelname neemt door de bevolkingsontwikkeling het aantal zaalsporters met ruim 350 toe richting 2040 (+17%). Dit komt voornamelijk door de groei van het aantal 6-17-jarigen. Onder die groep is de sportdeelname relatief hoog en zij maken relatief veel gebruik van sporthallen. De bevolkingsontwikkeling is niet op kernniveau beschikbaar. Daardoor kunnen we geen inschatting maken van het aantal zaalsporters per kern in de toekomst.

Figuur 3.2

Verwachte ontwikkeling van het aantal inwoners en geschatte ontwikkeling van het aantal zaalsporters woonachtig in gemeente Goes

(in procenten t.o.v. 2023)

Bron: Gemeente Goes, bevolkingsaantallen per leeftijdsjaar 30 oktober 2023; Provincie Zeeland, provinciale bevolkings- en huishoudensprognose 2022; Vrijtijdsomnibus (VTO), 2022; Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 GGD'en, CBS en RIVM. Bewerking: Mulier Instituut.

Het gebruik van sporthallen is al jaren redelijk stabiel. Het gebruik van overige overdekte sportaccommodaties (zoals een gymzaal of turnhal) is licht afgenomen (Van der Heijden & Ruikes, 2023). Daarnaast zien we dat landelijk de zaalsporten het moeilijk hebben (Ruikes & Aarnink, 2023). Ook in Goes zagen we een afname in ledenaantallen bij de gymnastiek- en volleybalbond. Als de dalende trend in de zaalsport doorzet, is de weergegeven ontwikkeling een overschatting.

Behoeft

We stellen de normatieve behoefte aan sporthallen in de gemeente Goes vast op minimaal twee en maximaal vier sporthallen. Het huidige aantal van drie sporthallen valt midden in de bandbreedte ([tabel 3.5](#)).

Draagvlakcijfers

De behoefte aan sporthallen voor de zaalsport berekenen we aan de hand van draagvlakcijfers. Bij een bepaalde bevolkingsomvang zijn (in theorie) voldoende (potentiële) zaalsporters aanwezig om een sporthal te vullen.

De draagvlakcijfers zijn gebaseerd op landelijk onderzoek (Schadenberg et al., 2020). Uit de toepassing van de draagvlakcijfers volgt een behoeftebandbreedte. De lokale context (o.a. sportdeelname, demografische opbouw, ander sportaanbod) kan worden gebruikt om de behoefte nader te specificeren.

De sporthallen zijn allemaal gelegen in de stad Goes. Dit is ook de kern met de grootste behoefte. In de kern Kloetinge is ook (net) voldoende draagvlak voor een sporthal. In de andere kernen is niet voldoende draagvlak voor een sporthal (niet in tabel). De clustering van de sporthallen lijkt daarmee in lijn met de behoefte in de gemeente.

Door de verwachte bevolkingsontwikkeling neemt de behoefte licht toe. Het aanbod van drie sporthallen valt dan onder in de behoeftebandbreedte. Naast de sporthallen beschikt de gemeente ook over andersoortige binnensportaccommodaties, zoals een turnhal en danszalen.

In de gemeente is het percentage inwoners dat lid is van een (zaal)sportvereniging en de wekelijkse sportdeelname relatief laag. De gemeente vervult wel een regionale verzorgingsfunctie voor buurgemeenten en de sportzalen zijn heel beperkt beschikbaar voor de zaalsport. Een aanbod in het midden van de bandbreedte is hiermee in lijn.

Tabel 3.5

Normatieve behoefte aan sporthallen gemeente Goes in 2023, 2030 en 2040

(o.b.v. landelijk bepaalde draagvlakcijfers, in aantallen)

Jaar	Aanbod	Behoeft	
		Minimaal	Maximaal
2023	3	2,3	4,2
2030	3	2,5	4,6
2040	3	2,8	5,2

Bron: Gemeente Goes, 2023; Provincie Zeeland, 2022; Schadenberg et al., 2020.

3.3 Gebruik

Jaargebruik

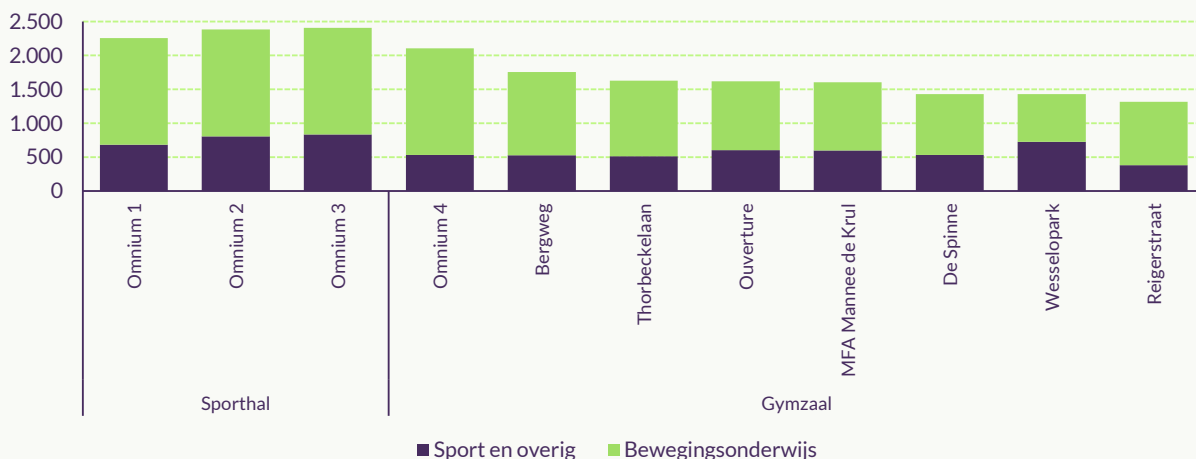
De sporthallen in de gemeente Goes werden in het seizoen 2022/'23 circa 2.350 uur gebruikt. De sporthallen werden bijna 70 procent van de tijd ingezet voor het bewegingsonderwijs.

De gemeentelijke gymzalen in gemeente Goes werden in het seizoen 2022/'23 gemiddeld circa 1.600 uur gebruikt (figuur 3.3). Met name het gebruik van de gymzaal in Omnium is opvallend hoog. Gymzaal Wesselopark wordt in de praktijk minder gebruikt. Deze gymzaal wordt geblokt voor de voetbal, terwijl alleen de kleedkamers gebruikt worden. Van de acht gymzalen werd de Reigerstraat het minst gebruikt. De gymzalen werden gemiddeld twee derde van de tijd gebruikt voor bewegingsonderwijs.

Figuur 3.3

Jaargebruik gemeentelijke binnensportaccommodaties gemeente Goes in seizoen 2022/'23

(in gewogen uren)

Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

● In vergelijking met de benchmark

Het gemiddelde gebruik van de gemeentelijke sporthallen in Goes ligt hoger dan het gemiddelde in de referentiegemeenten (tabel 3.6). Dit komt voornamelijk door het gebruik voor bewegingsonderwijs. In Goes worden de sporthallen bijna twee keer zoveel gebruikt voor bewegingsonderwijs als gemiddeld in vergelijkbare gemeenten. Dit komt door het hoge gebruik voor bewegingsonderwijs door het middelbaar en hoger beroepsonderwijs in de sporthallen.

Het sport- en overige gebruik van de sporthallen is op jaarbasis lager in Goes dan in de referentiegemeenten. De gymzalen worden meer gebruikt in vergelijking met de referentiegemeenten. Opnieuw geldt dat het gebruik door het bewegingsonderwijs hoger is, maar het sportgebruik lager.

Tabel 3.6**Jaargebruik binnensportaccommodaties gemeente Goes en referentiegemeenten**

(in uren)

	Sporthal		Gymzaal	
	Goes (n=3)	Benchmark	Goes (n=9)	Benchmark
Sport en overig	774	1.212	551	636
Onderwijs	1.576	933	1.060	878
Totaal	2.350	2.073	1.611	1.508

Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

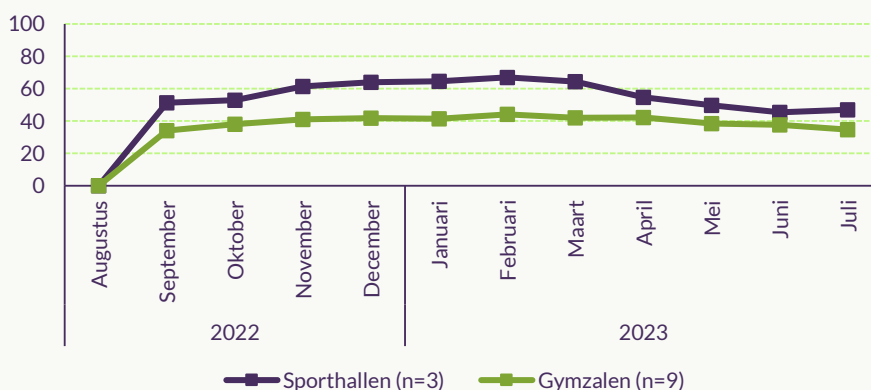
Maandbezetting

De bezetting van de sporthallen in de gemeente Goes varieert gedurende het seizoen ([figuur 3.4](#)). In de winterperiode (november, december, januari en februari) is de bezetting gemiddeld hoger dan in de zomerperiode (maart tot en met oktober). Dit komt overeen met het landelijke beeld, maar landelijk zien we grotere verschillen tussen de winter- en zomerperiode (Schadenberg et al., 2020). Dit komt door het al relatief hoge gebruik in de zomerperiode in Goes.

De schommeling gedurende het seizoen komt onder andere door de instroom van zaalcompetities van 'veldsporten' (bv. korfbal) in de wintermaanden. En het bewegingsonderwijs vindt buiten de wintermaanden (deels) op sportvelden plaats. Bij de gymzalen is dit effect iets minder duidelijk zichtbaar dan bij de sporthallen.

Figuur 3.4**Gemiddelde maandbezetting gemeentelijke binnensportaccommodaties gemeente Goes tussen 08:00 en 23:00 in seizoen 2022/'23***

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

* In 2022 viel de maand augustus volledig in de zomervakantie.

Doordeweekse bezetting en weekendbezetting

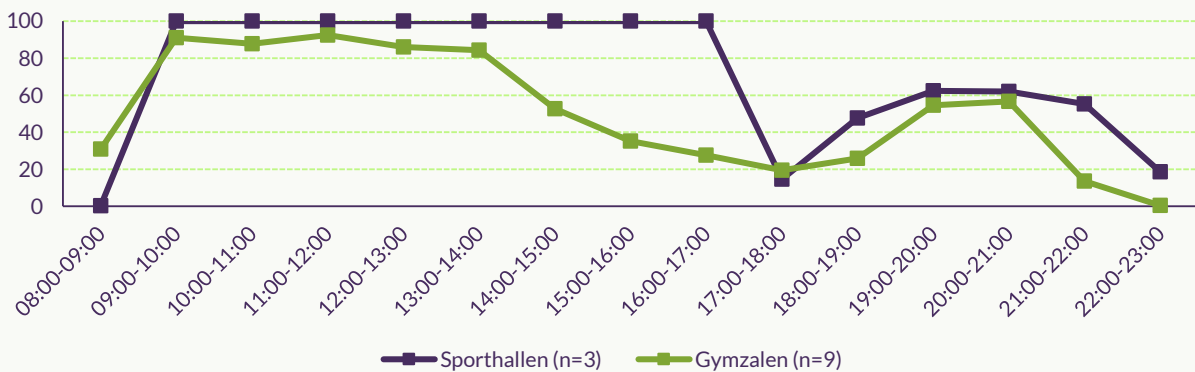
De bezetting van de binnensportaccommodaties in de gemeente Goes varieert ook gedurende de dag ([figuur 3.5](#)). In de ochtend en vroege middag worden de sporthallen en gymzalen vooral gebruikt voor bewegingsonderwijs. In de avond wordt er vooral gebruik gemaakt van de accommodaties door sportverenigingen en voor andere doeleinden.

Opvallend is dat in Goes ook de gymzalen in de avonduren volop gebruikt worden. Landelijk is dit minder het geval. De sporthallen worden gedurende het jaar 40 weken van 09:00 tot 17:00 uur gebruikt door het mbo en hbo (Scalda en Hogeschool Zeeland). Hierdoor is de bezetting op die tijden een stuk hoger dan we landelijk gemiddeld zien (niet in figuur).

Figuur 3.5

Gemiddelde doordeweekse bezetting binnensportaccommodaties gemeente Goes naar uur en type accommodatie, in seizoen 2022/'23

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

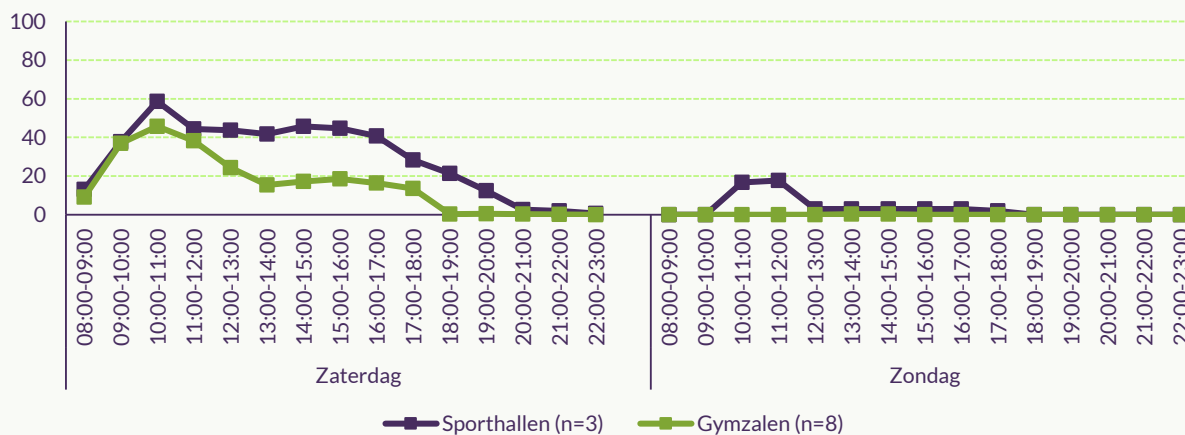
Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

Het meeste weekendgebruik vindt plaats op zaterdag tussen 09:00 en 17:00 uur ([figuur 3.6](#)). In de avonden in het weekend, maar op zondag ook overdag, worden de sporthallen nauwelijks gebruikt. Hiervoor is weinig belangstelling. Het weekendgebruik van de gymzalen ligt een stuk lager. Op zondag worden de gymzalen niet verhuurd.

Figuur 3.6

Gemiddelde weekendbezetting sportaccommodaties gemeente Goes, naar uur, dag in seizoen 2022/'23

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

Sportgebruik

De meest beoefende sport in de sporthallen in Goes is voetbal (34%), gevolgd door korfbal (21%) en gymnastiek (16%). Het hoge gymnastiekgebruik is opmerkelijk, met ook een turnhal in de accommodatie. De gymzalen worden vooral gebruikt voor gymnastiek (41%), vecht- en verdedigingssport (17%) en voetbal (12%).

Opvallend is het hoge gebruik voor voetbal van gymzaal Wesselopark. Maar een groot deel van dit gebruik komt doordat de voetbalvereniging de gymzaal huurt voor overloop van de kleedkamers voor de veldteams.

Tabel 3.7**Sportgebruik sporthallen en gymzalen gemeente Goes in 2022/'23**

(in procenten van sportgebruik)

	Top 3 sporten in uren sportgebruik		
	1	2	3
<i>Sporthallen</i>			
Omnium 1	Gymnastiek (38%)	Korfbal (21%)	Voetbal (20%)
Omnium 2	Basketbal (39%)	Korfbal (31%)	Voetbal (22%)
Omnium 3	Voetbal (58%)	Korfbal (12%)	Dans (8%)
<i>Gymzalen</i>			
Bergweg	Gymnastiek (66%)	Volleybal (15%)	Vecht-/verdedigingssport (12%)
De Spinne	Vecht-/verdedigingssport (48%)	Gymnastiek (46%)	Ouderengym (7%)
MFA Mannee de Krul	Gymnastiek (36%)	Kindergym (32%)	Zumba (16%)
Ouverture	Vecht-/verdedigingssport (75%)	Gymnastiek (18%)	Goalball (5%)
Reigerstraat	Vecht-/verdedigingssport (27%)	Gymnastiek (21%)	Ouderengym (19%)
Thorbeckelaan	Gymnastiek (62%)	Dans (20%)	Vecht-/verdedigingssport (10%)
		Vecht- /verdedigingssport	
Wesselopark	Voetbal (56%)	(29%)	Gymnastiek (9%)
Omnium 4	Tafeltennis (32%)	Korfbal (21%)	Verdedigings-/vechtsport (14%)

Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23.
Bewerking: Mulier Instituut.

Bezettingcijfers

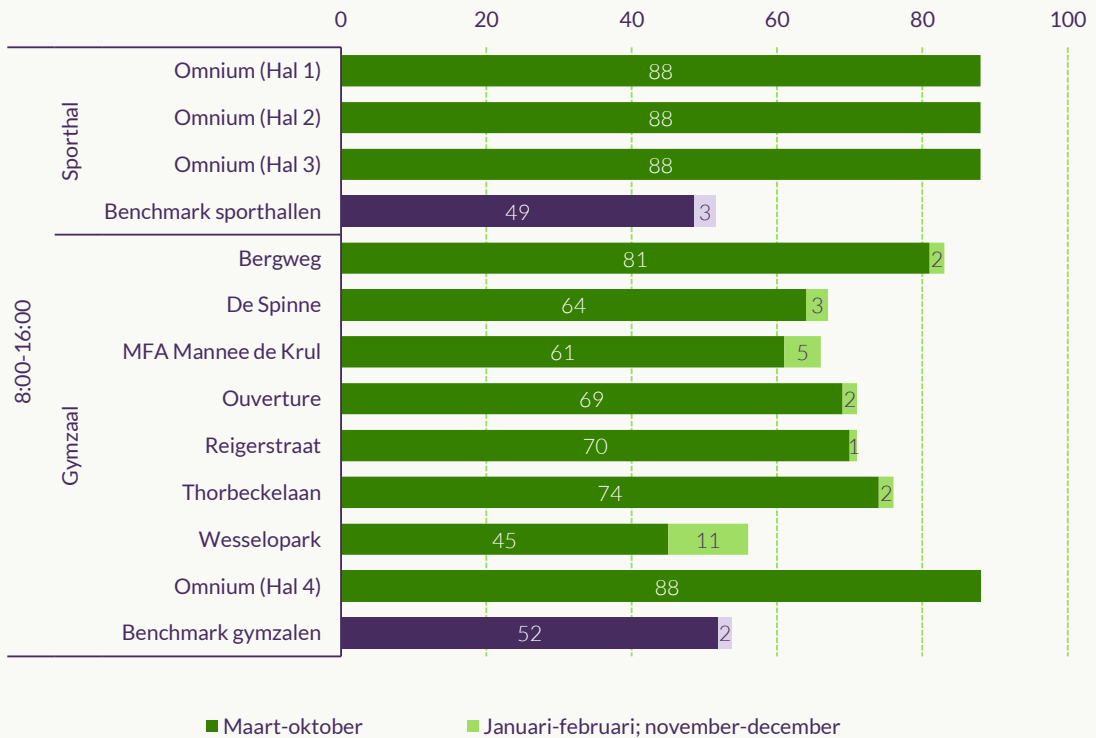
In [figuur 3.7](#), [figuur 3.8](#) en [figuur 3.9](#) staat de gemiddelde bezetting van de sporthallen en gymzalen in Goes voor verschillende tijdsblokken en tijdens verschillende perioden.

Doordeweeks overdag (08:00-16:00) zijn de sporthallen in gemeente Goes druk bezet. Zowel in de zomer- als de winterperiode wordt er gemiddeld 88 procent van de tijd gebruik gemaakt van de sporthallen. Hetzelfde geldt voor de gymzaal die bij Omnium hoort. De andere gymzalen worden doordeweeks overdag ook volop gebruikt. In de zomermaanden kennen ze een gemiddelde bezetting van 66 procent. In de wintermaanden (januari, februari, november en december) is de bezettingsgraad nog enkele procentpunten hoger ([figuur 3.7](#)).

Figuur 3.7

Gemiddelde doordeweekse dagbezetting tussen 08:00 en 16:00 uur sporthallen en gymzalen gemeente Goes, naar periode

(in procenten, excl. vakantie- en feestdagen)

Bron: Gemeente Goes, werkljsten gymzalen, 2022-2023; Omnium, werkljsten sporthallen en gymzaal, 2022-2023.
Bewerking: Mulier Instituut.

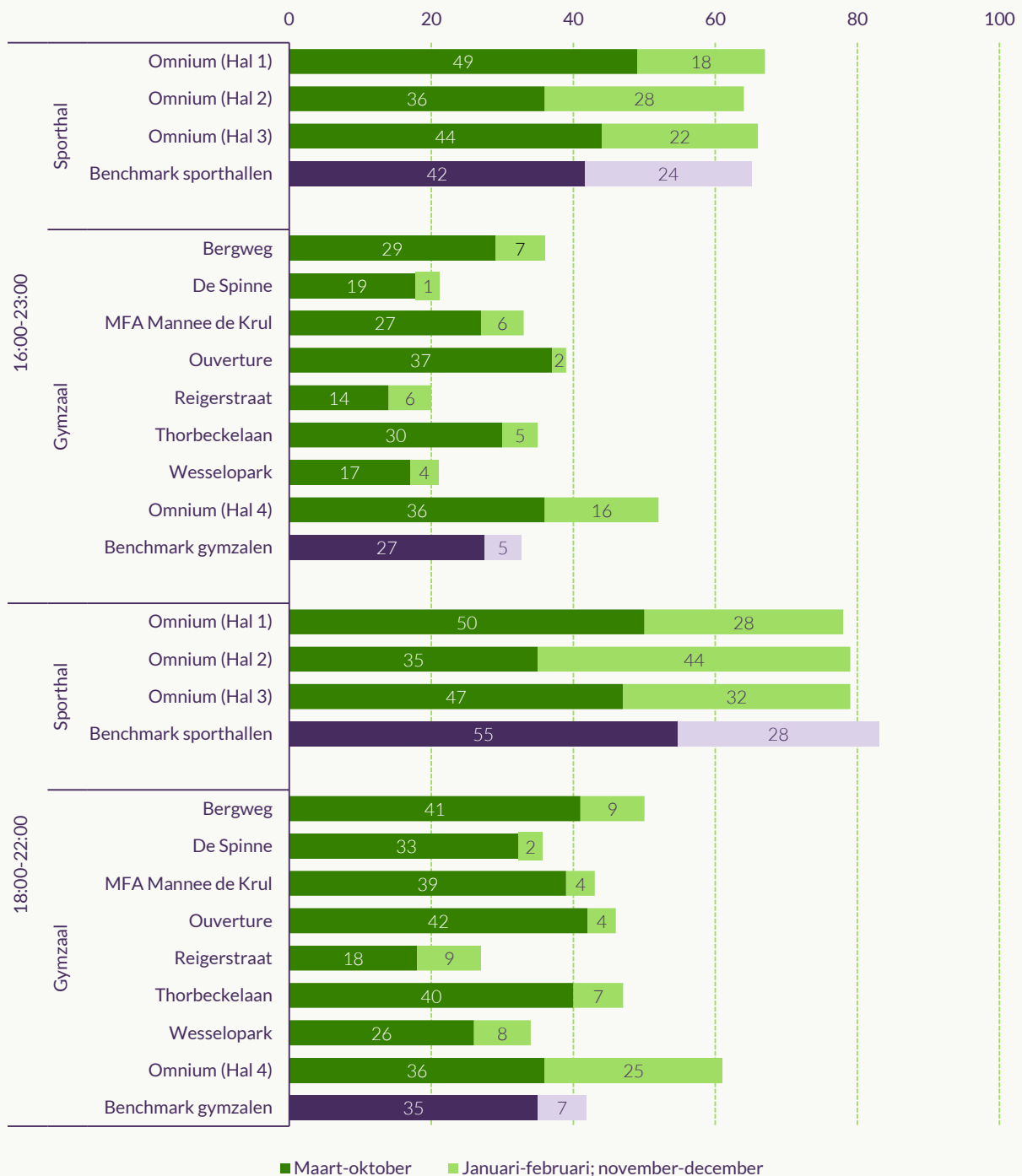
In de namiddag en avond (16:00-23:00) is de gemiddelde doordeweekse bezetting van de sporthallen (43%) en de gymzalen (26%) buiten de wintermaanden lager dan in de wintermaanden (respectievelijk 66% en 32%). Voor zowel de gymzalen als de sporthallen geldt dat de bezetting doordeweeks in de namiddag en avond lager is dan overdag ([figuur 3.8](#)).

Tussen 18:00 en 22:00 uur zijn de piekuren in de sporthallen wat betreft sportbezetting. Tijdens deze piekuren bestaat een gemiddelde bezettingsgraad van 44 procent in de zomermaanden en 79 procent in de wintermaanden ([figuur 3.8](#)).

Figuur 3.8

Gemiddelde doordeweekse namiddag- en avondbezetting sporthallen en gymzalen gemeente Goes, naar tijdsblok en periode

(in procenten, excl. vakantie- en feestdagen)

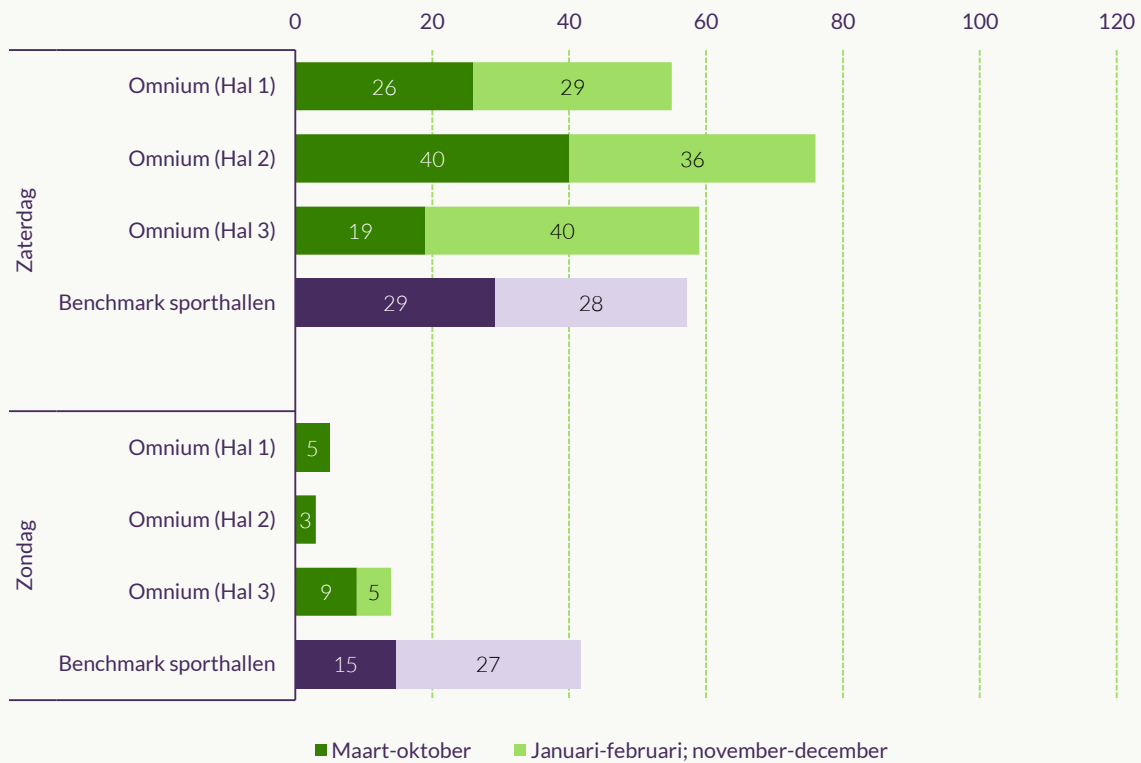

Bron: Gemeente Goes, reserveringsoverzichten gymzalen, 2022/'23; Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

Op zaterdag zijn de sporthallen in Goes buiten de wintermaanden gemiddeld 28 procent van de tijd in gebruik. In de wintermaanden is dit gemiddeld 63 procent van de tijd het geval. Op zondag is de bezetting van de sporthallen laag ([figuur 3.9](#)).

Figuur 3.9

Gemiddelde weekendbezetting sporthallen gemeente Goes tussen 9:00 en 19:00 uur, naar dag en periode
(in procenten, excl. vakantie- en feestdagen)

Bron: Omnium, reserveringsoverzichten sporthallen en gymzaal, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

● Ten opzichte van de benchmark

De sporthallen in de gemeente Goes hebben doordeweeks overdag een fors hogere bezetting in vergelijking met de benchmark. Dit komt door het structurele gebruik van de sporthallen door het mbo en hbo. De bezetting van de sporthallen doordeweeks in de avond is vergelijkbaar met de bezetting in referentiegemeenten. Ook op zaterdag is de bezetting in Goes hoger dan gemiddeld. De bezetting op zondag is een stuk lager in vergelijking met de benchmark.

De gymzalen in gemeente Goes kennen doordeweeks en overdag een hogere bezettingsgraad dan de benchmark. In de avond is de gemiddelde bezetting van de gymzalen vergelijkbaar met de benchmark.

3.4 Ervaringen

We hebben een vragenlijst naar sportgebruikers gestuurd die in het seizoen 2023/'24 actief zijn in een (gemeentelijke) binnensportaccommodatie in Goes. Ook hebben we op een bijeenkomst de resultaten over de zaalsport aan de sportverenigingen gepresenteerd en aanvullende inzichten opgehaald. Daarnaast hebben we gesproken met de verhuurafdeling van de gemeente en het Omnium om de ervaringen van de exploitanten in beeld te brengen.

Bevraging sportgebruikers

In totaal gaven 22 sportverenigingen of -groepen aan een binnensportaccommodatie in Goes te gebruiken: zestien sportverenigingen en acht andere sportgroepen, zoals commerciële sportaanbieders of fitnesscentra.

De sportverenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld hebben samen circa 1.550 leden. Dertien van de zestien verenigingen hebben ook leden van buiten de gemeente. Zij geven aan dat gemiddeld circa 17 procent van de leden van buiten de gemeente komt. Dit komt uit op een totaal van circa 250 leden. Bij een enkele vereniging loopt het aantal leden van buiten de gemeente op richting de 50 procent.

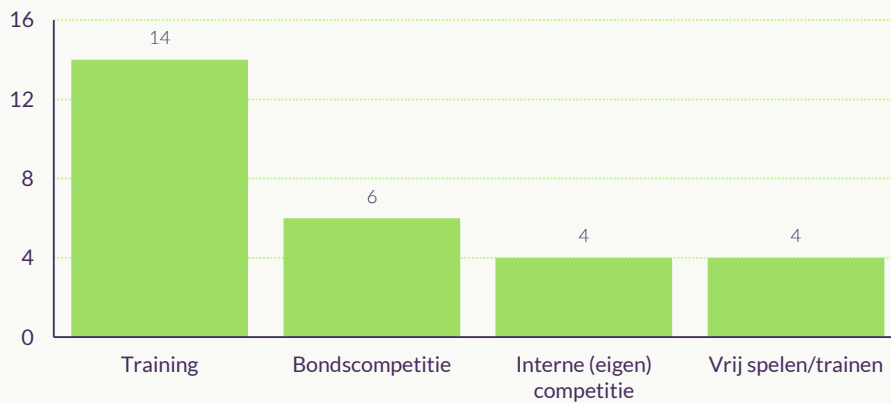
De meeste sportverenigingen bieden hun leden trainingen aan in de binnensportaccommodaties (**figuur 3.10**). Een kwart geeft aan dat hun leden deelnemen aan een bondscompetitie. Dit zijn veelal verenigingen met veel (junior)leden. Daarnaast gebruiken enkele verenigingen de binnensportaccommodaties ook voor aanbod voor specifieke doelgroepen (ouderen) of sportexamens (niet in figuur).

De andere sportgroepen gebruiken de binnensportaccommodaties voor diverse activiteiten, zoals beweeglessen, sporttrainingen, wedstrijden en evenementen (niet in figuur).

Figuur 3.10

Gebruik van de binnensportaccommodaties door de sportverenigingen

(in aantallen, n=16, meerdere antwoorden mogelijk)

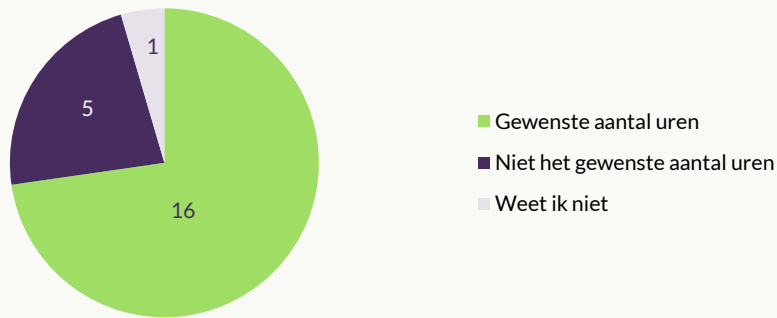
Bron: Mulier Instituut, bevraging gebruikers binnensportaccommodaties gemeente Goes, 2024.

Ruim zeven op de tien sportverenigingen of -groepen geven aan met de uren die zij afnemen in de behoefte van de leden of deelnemers te kunnen voorzien (**figuur 3.11**). Vijf respondenten geven aan dat zij niet beschikken over het gewenste aantal uren voor trainingen. Er is volgens deze respondenten geen of niet voldoende ruimte beschikbaar op de tijden en/of dagen dat zij van de accommodatie gebruik willen maken. Deze respondenten maken allemaal gebruik van een sporthal in de gemeente. Twee maken daarnaast ook gebruik van de sportzaal of een gymzaal.

Figuur 3.11

Mate waarin de respondenten hun leden of deelnemers het gewenste aantal uren kunnen laten sporten in de binnensportaccommodaties

(in aantallen, n=22)

Bron: Mulier Instituut, bevraging gebruikers binnensportaccommodaties gemeente Goes, 2024.

Vijf gebruikers geven aan ook gebruik te maken van een binnensportaccommodatie in een andere gemeente. Vier van de vijf doen dit omdat ze in meerdere gemeenten aanbod (willen) verzorgen.

Een derde van de respondenten (36%) geeft aan in de toekomst meer gebruik te willen maken van een binnensportaccommodatie. Dit zijn logischerwijs de respondenten die uren tekortkomen voor de huidige leden, maar ook een aantal respondenten die nieuwe leden willen kunnen accommoderen (**tabel 3.8**). Ook deze respondenten maken allemaal gebruik van een sporthal in de gemeente. Twee maken daarnaast gebruik van een sportzaal en twee van een gymzaal.

Tabel 3.8

Aangegeven reden(en) waarom gebruikers in de gemeente Goes in de toekomst extra uren nodig hebben in de binnensportaccommodaties

(in aantallen, n=8, meerdere antwoorden mogelijk)

Reden	Aantal
Om meer (beter) aanbod voor de huidige leden mogelijk te maken	8
Om nieuwe leden te kunnen accommoderen	4
Voor sportaanbod voor nieuwe doelgroepen	2
Om sportaanbod in Goes te clusteren	1

Bron: Mulier Instituut, bevraging gebruikers binnensportaccommodaties gemeente Goes, 2024.

De sportverenigingen en -groepen geven ook aan capaciteitsgerelateerde knelpunten te ervaren op specifieke momenten en in bepaalde sportruimtes:

- Doordeweeks overdag ervaren ze in de zalen beperkt ruimte door gebruik scholen.

- In Omnium is beperkt ruimte om extra uren te huren overdag, in de avonden, maar ook op zaterdagochtend. Met name in de winterperiode is het lastig om extra activiteiten te organiseren, zoals clinics, toernooien, clubkampioenschappen en evenementen.
- De gymzalen en sportzalen zijn vaak niet geschikt qua capaciteit (afmetingen) en functionaliteit (type vloer, materialen) voor sportverenigingen.

Tot slot hebben de respondenten verschillende wensen voor de toekomst voor het sportaanbod in de gemeente:

- sportspecifieke (eigen) accommodaties die geschikt zijn voor de betreffende sport (in afmetingen en functionaliteit) met een vaste opstelling of voldoende ruimte om materialen te stallen, zoals een (outdoor) beachvolleybalveld, permanent ingerichte gymnastiekhal, tafeltennishaal, boksring;
- ruimere beschikbaarheid van grotere accommodaties (sporthallen);
- toegankelijke gebouwen met ruime kleedkamers en sportruimtes geschikt voor mensen met een beperking, inclusief voldoende invalidenparkeerplekken;
- betere beschikbaarheid van de horeca, met name in de (late) avond en de zomerperiode.

Bijeenkomst zaalsportverenigingen

Naast de vragenlijst is er in april 2024 een bijeenkomst geweest voor de zaalsportverenigingen. Alle zaalsportverenigingen konden zich hiervoor aanmelden. Zes verenigingen, drie ambtenaren van de gemeente Goes en de directeur van het Omnium waren aanwezig bij deze bijeenkomst (zie bijlage 4). Met hen zijn we in gesprek gegaan over de ervaren knelpunten en oplossingsscenario's.

De meeste verenigingen geven aan dat het voor hun leden en kader niet haalbaar is om doordeweeks voor 18:00 uur of na 22:00 te sporten. Enerzijds is het kader veelal in de late middag nog niet beschikbaar. Anderzijds willen leden (en het kader) niet tot zo laat bezet zijn.

De verenigingen geven aan dat sporten op één locatie wenselijk is voor het verenigingsgevoel. Daarnaast is het ook wenselijk voor het kader; senioren geven vaak training aan junioren vóór hun eigen training.

Of de sport- en gymzalen geschikt zijn, verschilt per sport. Zo zou een gymzaal groot genoeg zijn voor volleybal, maar voor badminton, basketbal en korfbal zijn de gymzalen en sportzalen vaak beperkt in de hoogte en grootte van het speelveld.

De helft van de verenigingen geeft aan dat er weinig zicht is op waar en wanneer er nog vrije uren zijn. Bij het Omnium daarentegen wordt een lijst gedeeld met de verenigingen met waar en wanneer er getraind wordt. Het Omnium geeft aan dat er in de toekomst mogelijk een online boekingsstelsel wordt gecreëerd waarin de hallen en zaal online te boeken zijn op de vrije uren.

De verenigingen geven aan dat de accommodaties beter benut kunnen worden door meer samenwerking en afstemming. Zij geven aan dat structurele overleggen wenselijk zijn om afstemming te hebben tussen verenigingen en de exploitant. Bij het Omnium gebeurt dit alleen met verenigingen die momenteel actief zijn in het Omnium.

Het Omnium geeft aan dat er overwogen wordt om het trainingsschema te herschikken. Zij geven aan dat er goed gekeken moet worden naar welke voorzieningen ze hebben in Goes en welke sport waar past. Sommige verenigingen voelen zich achtergesteld in de mate waarin ze de kans krijgen om in het Omnium te trainen.

Gesprek met exploitanten

● Gemeente Goes

De gemeente is exploitant van zeven gymzalen. De gemeente prioriteert de inroostering op basis van type gebruiker:

1. scholen;
2. maatschappelijke organisaties;
3. sportverenigingen;
4. overige gebruikers/incidenteel gebruik.

Overdag worden de gymzalen met name gebruikt door scholen. Op de doordeweekse avonden maken een aantal sportverenigingen gebruik van de gymzalen. De gemeente ervaart dat er niet of nauwelijks gebruik wordt gemaakt van de gymzalen tussen 15:00 en 18:00 uur. Op zaterdag is er slechts enkele uren zaalverhuur. De gemeente verhuurt de zalen niet op zondag, omdat hier geen vraag naar is.

De niet-gemeentelijke gymzalen en sportzalen bij scholen worden enkel gebruikt voor bewegingsonderwijs en zijn niet tot beperkt beschikbaar voor de (georganiseerde) sport.

Incidenteel ontvangt de gemeente aanvragen van sportverenigingen of -groepen om extra uren te huren, met name als deze gebruikers niet terecht kunnen in het Omnium. Ook ziet de gemeente dat de afgelopen jaren meer ongeorganiseerde groepen gymzalen huren. De gemeente geeft aan dat dit geen knelpunten oplevert bij de (verhuur van de) gemeentelijke gymzalen.

● Omnium

Het Omnium is exploitant van drie sporthallen, een gymzaal en een turnzaal. Naast de zaalsportaccommodaties exploiteren ze twee danszalen, een budozaal en twee squashbanen.

De zaalsportaccommodaties worden overdag het hele schooljaar gebruikt door de opleiding CIOS van Scalda en door de opleiding Sportkunde van de HZ University of Applied Sciences uit Vlissingen. Dit betekent dat gedurende het schooljaar de mogelijkheid is om te trainen in overleg met de vaste gebruiker.

Op doordeweekse avonden en in het weekend worden de sportvoorzieningen gebruikt door sportverenigingen. Het Omnium ervaart hoge druk in de wintermaanden door extra verhuur aan seizoensgebruikers, voornamelijk korfbal. Dit leidt tot spanning tussen seizoensgebruikers en gebruikers die het hele jaar huren. Hierdoor is een aantal verenigingen ook genoodzaakt om in de andere accommodaties te huren. Vanuit het verenigingsgevoel en praktisch oogpunt is dit niet gewenst vanuit de verenigingen.

Het Omnium heeft structureel overleg met de gebruikers van de voorzieningen in het complex. Binnen de mogelijkheden die er zijn, zijn in dit gezamenlijk overleg de ervaren knelpunten zo goed als mogelijk opgelost.

Het Omnium ziet kansen om het gebruik van de accommodaties te optimaliseren. Zo kan er op zondag meer gebruik gemaakt worden en kunnen verenigingen eerder op de avond beginnen met trainen.

Daarnaast ziet het Omnium bepaalde trends. Sporthallen moeten geschikt zijn voor meerdere sporten. Er wordt in Goes niet op hoog niveau gesport, waardoor een specialistische hal niet nodig is. Onder andere door demografische ontwikkelingen is er ook overdag meer behoefte aan gebruik van de sportvoorzieningen. Dit schuurt met de huidige bezetting door het onderwijs. Ook is er steeds meer behoefte aan aanbod van sporten voor mensen met een beperking. Zitvoetbal, rolstoelhockey en rolstoelbasketbal willen meer ruimte.

Tot slot het staat Omnium voor een grote verbouwing. In 2025 wordt de verouderde sporthal 3 vervangen door een nieuwe sporthal. De capaciteit blijft hetzelfde.

Buitensportaccommodaties

In dit hoofdstuk behandelen we het aanbod en de behoefte aan velden en banen voor de buitensport. De normatieve behoefte hebben we bepaald aan de hand van richtlijnen (bijlage 1). Deze geven een beeld van de ruimtebehoefte van de verenigingen voor bondsactiviteiten. Bondsactiviteiten zijn de trainingen en wedstrijden van de vereniging. De ervaringen en wensen van verenigingen hebben we opgehaald via een vragenlijst en een verenigingsavond (bijlage 4).

4.1 Aanbod

De gemeente Goes telt negen sportparken voor de beoefening van atletiek, hockey, korfbal, padel, rugby, tennis en/of voetbal (tabel 4.1). De gemeente Goes is eigenaar en exploitant van de velden op de sportparken en de atletiekbaan. De tennisbanen zijn in eigendom en beheer van de tennisverenigingen.

Tabel 4.1
Sportparken in gemeente Goes in 2024

Kern	Sportpark	Sporten
Goes	De Weitjes	Korfbal
	Het Schenge	Atletiek, hockey, korfbal, padel, rugby, tennis, voetbal
's-Heer Hendrikskinderen	's-Heer Hendrikskinderen	Korfbal
	De Puye	Tennis
Kloetinge	Wesselopark*	Tennis en voetbal
's-Heer Arendskerke	's-Heer Arendskerke	Voetbal
	De Schaepskooi	Tennis
Wolphaartsdijk	Wolphaartsdijk	Voetbal
	WPD	Tennis

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

* Op dit sportpark is ook een schutterijvereniging actief.

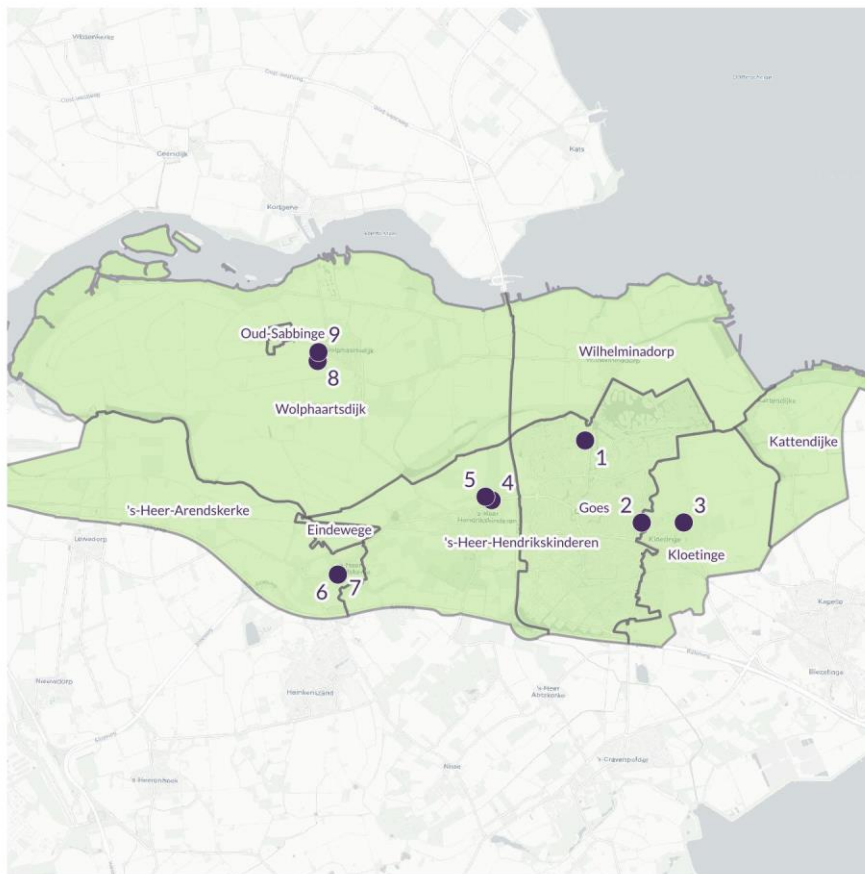
Spreiding

De sportparken liggen redelijk verspreid over de gemeente (figuur 4.1).

Tennisbanen en voetbalvelden kunnen (samen met sporthallen) gerekend worden tot de basisinfrastructuur van gemeentelijke sportaccommodaties (Hoekman & Schadenberg, 2023). In lijn hiermee liggen ook de Goese sportparken met tennisbanen en voetbalvelden verspreid over de gemeente. Niet in elke dorpskern is een sportpark met buitensportvoorzieningen aanwezig. In deze kernen zijn

daarnaast veelal ook geen binnensportaccommodaties aanwezig ([figuur B3.1](#) in bijlage 3).

Figuur 4.1
Sportparken in gemeente Goes in 2024

1) Het Schenge	4) 's Heer Hendrikskinderen	7) 's- Heer Arendskerke	
2) De Weitjes	5) De Puye	8) WPD	
3) Wesselopark	6) De Schaepskooi	9) Wolphaartsdijk	

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Gebruik sportvelden

De sportparken in de gemeente Goes worden voornamelijk gebruikt door sportverenigingen. Het Schenge wordt overdag gebruikt door de opleiding CIOS van Scalda en door sociaal-maatschappelijke organisaties. Ook de sportvelden op Wesselopark worden gebruikt voor het bewegingsonderwijs van een middelbare school. 's- Heer Arendskerke wordt gebruikt voor het bewegingsonderwijs van het Calvijncollege. De overige sportparken worden niet gebruikt voor het bewegingsonderwijs.

4.2 Hockey

De normatieve behoefte voor hockey hebben we bepaald aan de hand van de richtlijnen van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) en berekend op basis van bondsactiviteiten van de ingeschreven teams (wedstrijden en trainingen). Bij de berekening van de normatieve veldbehoefte hebben we eventueel mede- of nevengebruik niet meegenomen.

Verenigingen kunnen eventuele normatieve tekorten of overschotten uit de berekeningen in een andere mate ervaren. De vereniging kan zelf al oplossingen gezocht hebben voor het tekort, bijvoorbeeld verlengde of flexibele speeldagen. Een overschot kan een vereniging in mindere mate ervaren wanneer deze bijvoorbeeld ook niet-bondsgerelateerde activiteiten aanbiedt of wanneer veel mede- en nevengebruik op de velden plaatsvindt.

De enige hockeyvelden in de gemeente Goes liggen op sportpark het Schenge in Goes. De hockeyvereniging beschikte aan het begin van seizoen 2023/'24 over twee zandkunstgrasvelden en een waterveld. Het college van Burgemeesters en Wethouders heeft op 5 maart 2024 ingestemd met het verzoek van de vereniging om een zandkunstgrasveld af te stoten. In het vervolg van dit rapport gaan we uit van deze wijziging. Daarmee beschikt de Goese Mixed Hockey Club (GMHC) over een zandkunstgrasveld en een waterveld.

Het aanbod aan hockeyvelden is hiermee relatief hoger dan in omliggende gemeenten en boven het landelijke gemiddelde, maar een stuk lager dan in vergelijkbare gemeenten ([tabel 4.2](#)).

In 2023 telde gemeente Goes circa 210 inwoners die lid waren van een hockeyvereniging. Dit resulteert in een lager deelnamepercentage dan het landelijke gemiddelde en het gemiddelde van de referentiegemeente, maar is vergelijkbaar met dat van de regio ([tabel 4.2](#)).

Door een laag ledenpercentage en een hoog aantal velden per 25.000 inwoners is de velddruk in Goes met 105 leden per veld onder het gemiddelde van de referentiegemeenten en veel lager dan het landelijke gemiddelde ([tabel 4.2](#)).

In de praktijk is de velddruk in Goes waarschijnlijk hoger. De hockeyvelden in de gemeente hebben een regionale functie, gezien het beperkte aantal hockeyverenigingen in de regio. De hockeyvereniging in Goes zal ook uit omliggende gemeenten leden aantrekken die gebruikmaken van de hockeyvelden.

Tabel 4.2**Aantal hockeyvelden, ledenpercentage KNHB en gemiddelde velddruk gemeente Goes in 2023**

	Aantal velden per 25.000 inwoners	Ledenpercentage	Velddruk
Gemeente Goes	1,3	0,5%	105
VSG-regio Zeeland	0,8	0,3%	88
Referentiegemeenten	2,5	1,9%	189
Nederland	1,4	1,2%	213

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024; KNHB via NOC*NSF, 2023.

Toelichting: de velddruk berekenen we door het aantal inwoners dat lid is van een hockeyvereniging te delen door het aantal velden

De twee hockeyvelden worden gebruikt door GMHC. In het seizoen 2023/'24 heeft de vereniging zestien jeugdteams ingeschreven voor de zaterdagcompetitie van de KNHB. GMHC heeft geen seniorenteam. Voor het seizoen 2023/'24 ligt de normatieve behoefte aan wedstrijd velden op twee velden en is er dus sprake van overcapaciteit ([tabel 4.3](#)).

De velden bieden voldoende capaciteit voor de potentiële nieuwe leden door de verwachte bevolkingsgroei ([tabel 4.3](#)). Als de huidige trend van een teruglopend aantal hockeyleden voortzet, zou vanaf 2030, ondanks de verwachte bevolkingsgroei, een enkel hockeyveld al voldoen aan de normatieve behoefte van de GMHC.

Tabel 4.3**Aanbod-behoefteanalyse velden Goese Mixed Hockey Club**

(in aantal velden, toekomststraming o.b.v. bevolkingsprognoses en stabiele sportdeelname)

Seizoen/jaar	Aanbod	Behoefte	
		Zaterdag	Zondag
2023/2024	2	2 (1,3)	0 (0,0)
2030	2	2 (1,3)	0 (0,0)
2040	2	2 (1,5)	0 (0,0)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Verenigingen aan het woord

De Goese Mixed Hockey club heeft de vragenlijst niet ingevuld.

4.3 Korfbal

De normatieve behoefte voor korfbal hebben we bepaald aan de hand van de richtlijnen van het Koninklijk Nederland Korfbalverbond (KNKV) en berekend op basis van bondsactiviteiten van de ingeschreven teams (wedstrijden en trainingen). Bij de berekening van de normatieve veldbehoefte hebben we eventueel mede- of nevengebruik niet meegenomen.

Verenigingen kunnen eventuele normatieve tekorten of overschotten uit de berekeningen in een andere mate ervaren. De vereniging kan zelf al oplossingen gezocht hebben voor het tekort, bijvoorbeeld verlengde of flexibele speeldagen. Een overschot kan een vereniging in mindere mate ervaren wanneer deze bijvoorbeeld ook niet-bondsgerelateerde activiteiten aanbiedt of wanneer veel mede- en nevengebruik op de velden plaatsvindt.

De gemeente Goes telt drie korfbalverenigingen. KV Blauw-Wit en KV TOGO zijn beide gevestigd in de stad Goes, maar actief op verschillende sportparken (sportpark de Weitjes en sportpark Het Schenge). In seizoen 2023/'24 is het kunstgrasveld van KV Blauw-Wit vervangen en aangepast aan de nieuwe veldafmetingen. De vereniging heeft sinds maart 2024 de beschikking over twee volwaardige kunstgrasvelden (40 bij 20 meter) en een pupillenveld. KV TOGO heeft een volwaardig kunstgrasveld tot haar beschikking. KV Tjoba heeft haar thuishaven in 's-Heer-Hendrikskinderen, op het gelijknamige sportpark, en kan gebruik maken van twee volwaardige kunstgrasvelden.

In het seizoen 2023/'24 heeft KV Blauw-Wit twaalf teams ingeschreven voor de zaterdagcompetitie van het KNKV, KV Tjoba zestien en KV TOGO dertien. Geen enkele vereniging nam met een team deel aan een zondagcompetitie van het KNKV. Op basis van deze teamaantallen hebben alle clubs een normatieve behoefte aan twee volwaardige velden (tabel 4.4). Voor KV TOGO betekent dit dat er sprake is van een normatief tekort. De velden van KV Tjoba en KV Blauw-Wit bieden voldoende capaciteit op basis van de ingeschreven teams.

Tabel 4.4
Aanbod-behoefteanalyse korfbalvelden gemeente Goes
(in aantal velden, 40 bij 20 meter)

Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte
De Weitjes	KV Blauw-Wit	2*	2 (1,3)
's-Heer Hendrikskinderen	KV Tjoba	2	2 (1,7)
Het Schenge	KV TOGO	1	2 (1,4)
Gemeente Goes		5	- (4,4)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

* De vereniging beschikt hiernaast ook over een pupillenveld.

We verwachten dat de normatieve veldbehoefte tot 2030 ook met de komst van potentiële nieuwe leden als gevolg van bevolkingsgroei gelijk blijft op twee velden per vereniging (**tabel 4.5**). Voor KV TOGO betekent dit dat het huidige veld ook in de toekomst onvoldoende capaciteit biedt. Richting 2040 is de verwachting dat KV Tjoba net voldoende ruimte heeft op de huidige twee velden.

Tabel 4.5

Verwachte ontwikkeling behoefte aan korbavelden in gemeente Goes

(in aantal velden, 40 bij 20 meter; toekomstraming o.b.v. bevolkingsprognoses en stabiele sportdeelname)

Vereniging	2023	2030	2040
KV Blauw-Wit	2 (1,3)	2 (1,3)	2 (1,5)
KV Tjoba	2 (1,7)	2 (1,7)	2 (2,0)
KV TOGO	2 (1,4)	2 (1,5)	2 (1,7)
Gemeente Goes	-(4,4)	-(4,5)	-(5,2)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Verenigingen aan het woord

KV Blauw-Wit en KV Tjoba hebben in de vragenlijst beide aangegeven dat de sportvelden waarvan zij gebruikmaken voldoende ruimte bieden om de trainingen en bondscompetitie te laten plaatsvinden.

KV TOGO heeft de vragenlijst niet ingevuld.

4.4 Rugby

De normatieve behoefte voor rugby hebben we bepaald aan de hand van de richtlijnen van Rugby Nederland en berekend op basis van bondsactiviteiten van de ingeschreven teams (wedstrijden en trainingen). Bij de berekening van de normatieve veldbehoefte hebben we eventueel mede- of nevengebruik niet meegenomen.

Verenigingen kunnen eventuele normatieve tekorten of overschotten uit de berekeningen in een andere mate ervaren. De vereniging kan zelf al oplossingen gezocht hebben voor het tekort, bijvoorbeeld verlengde of flexibele speeldagen. Een overschot kan een vereniging in mindere mate ervaren wanneer deze bijvoorbeeld ook niet-bondsgelateerde activiteiten aanbiedt of wanneer veel mede- en nevengebruik op de velden plaatsvindt.

In gemeente Goes bevindt zich één rugbyvereniging: Goese Rugby Club Tovaal. Zij is gehuisvest op sportpark Het Schenge in Goes en heeft hier de beschikking over een natuurgrasveld. In het seizoen 2023-2024 heeft de Goese Rugby Club Tovaal vijf teams ingeschreven staan bij een zaterdagcompetitie van Rugby Nederland: een senioren heren- en damesteam en drie jeugdteams. Het enkele veld waarover men beschikking heeft, voldoet niet aan de normatieve behoefte van de club ([tabel 4.6](#)).

Tabel 4.6
Aanbod-behoefteanalyse velden Goese Rugby Club Tovaal
(in aantal velden)

Jaar	Aanbod	Behoefte
2023	1	2 (1,3)
2030	1	2 (1,3)
2040	1	2 (1,4)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Met het oog op een potentiële toename van het aantal leden door de verwachte bevolkingsgroei blijft er normatief behoefte bestaan aan een tweede veld ([tabel 4.6](#)). De afgelopen jaren laten de ledencijfers van de Goese Rugby Club Tovaal een wisselend beeld zien. Waar het aantal jeugdleden in vijf jaar met 24 procent afgenomen is, wint de sport aan populariteit bij de senioren (toename van 46% in laatste vijf jaar). Als deze trend zich doorzet in de toekomst, is er in 2040 mogelijk behoefte aan een derde veld.

Verenigingen aan het woord

Goese Rugby Club Tovaal geeft in de vragenlijst aan dat er genoeg ruimte is op het huidige sportveld. Zij geven aan in de toekomst een half veld extra nodig te hebben als trainingsstrook.

4.5 Tennis

De normatieve behoefte voor tennis hebben we bepaald aan de hand van de richtlijnen van de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB) en berekend op basis van bondsactiviteiten van de ingeschreven teams (wedstrijden en trainingen). Bij de berekening van de normatieve baanbehoefte hebben we eventueel mede- of nevengebruik niet meegenomen.

Verenigingen kunnen eventuele normatieve tekorten of overschotten uit de berekeningen in een andere mate ervaren. De vereniging kan zelf al oplossingen gezocht hebben voor het tekort. Een overschot kan een vereniging in mindere mate ervaren wanneer deze bijvoorbeeld ook niet-bondsgerelateerde activiteiten aanbiedt of wanneer veel mede- en nevengebruik op de banen plaatsvindt.

In de gemeente Goes liggen in totaal zeventien tennisbanen. Vergeleken met de diverse referentiecijfers ([tabel 4.7](#)) is het aantal tennisbanen per inwoner laag. Vooral het verschil met andere gemeenten in de regio is groot.

Circa 1.100 inwoners van de gemeente Goes waren in 2023 lid van een tennisvereniging. Dit levert een ledenpercentage van 2,8 procent op, wat in lijn ligt met de rest van de regio ([tabel 4.7](#)). In vergelijking met de referentiegemeenten en Nederland in het algemeen is dit ledenpercentage aan de lage kant.

De baandruk in Goes is dubbel zo hoog als de gemiddelde baandruk in de regio. VSG-regio Zeeland heeft een vergelijkbaar ledenpercentage, maar relatief veel banen per 25.000 inwoners. Maar de baandruk is in lijn met het landelijke gemiddelde en het gemiddelde in vergelijkbare gemeenten.

Tabel 4.7
Aantal tennisbanen, ledenpercentage KNLTB en gemiddelde baandruk gemeente Goes in 2023

	Aantal banen per 25.000 inwoners	Ledenpercentage	Baandruk
Gemeente Goes	12,2	2,8%	57
VSG-regio Zeeland	22,4	2,9%	32
Referentiegemeenten	20,9	4,5%	59
Nederland	16,4	3,3%	51

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024; KNLTB via NOC*NSF, 2023.

Toelichting: de baandruk berekenen we door het aantal inwoners dat lid is van een tennisvereniging te delen door het aantal banen.

De zeventien tennisbanen in de gemeente liggen verspreid over vijf sportparken, waarbij elk sportpark een vereniging huisvest. Normatief bieden de huidige banen voldoende capaciteit om in de gemeentebrede maximale behoefte te voorzien ([tabel 4.8](#)).

LTC de Bongerd en TV de Puye beschikten in 2023 over meer banen dan de maximale behoefte, terwijl het aantal banen waarover TV de Schaepskooi en TV WPD beschikten binnen de behoeftebandbreedte viel ([tabel 4.8](#)). Alleen bij De Goese Maan constateren we een normatief baantekort in 2023.

Tabel 4.8**Aanbod-behoefteanalyse banen tennisverenigingen gemeente Goes in 2023**

(in aantal banen)

Kern	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoeftte	
				Minimaal	Maximaal
Kloetinge	Wesselopark	LTC de Bongerd	5	3 (2,2)	3 (2,8)
Goes	Het Schenge	De Goese Maan	5	8 (7,8)	11 (10,1)
's-Heer-Hendrikskinderen	's-Heer Hendrikskinderen	TV de Puye	3	1 (0,7)	1 (0,9)
's-Heer-Arendskerke	's-Heer Arendskerke	TV de Schaepskooi	2	1 (0,8)	2 (1,1)
Wolphaartsdijk	Wolphaartsdijk	TV WPD	2	2 (1,1)	2 (1,3)
Gemeente Goes			17	-(12,5)	-(16,1)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

We verwachten dat de huidige tennisbanen op gemeenteniveau voldoende capaciteit bieden voor de potentiële nieuwe leden als gevolg van de bevolkingsgroei ([tabel 4.9](#)). Als de verdeling van de leden blijft zoals deze nu is, groeit het tekort aan banen bij de Goese Maan verder. Tot 2040 groeit de behoefte dan tot maximaal twaalf banen.

De afgelopen jaren is het aantal leden bij tennisverenigingen in Goes hard gegroeid. Dit kan niet los worden gezien van de coronamaatregelen (zie hoofdstuk 2). Vooral bij De Goese Maan is dit goed terug te zien. Tussen 2019 en 2023 is het ledenaantal bij deze vereniging nagenoeg verdubbeld, met een huidig capaciteitstekort tot gevolg.

(Een deel van) de nieuwe leden zal hoofdzakelijk lid geworden zijn om gebruik te maken van de padelbanen. Het is de verwachting dat de gepresenteerde behoefte op basis van de richtlijn een overschatting is en het normatieve tekort niet in deze mate ervaren wordt.

Tabel 4.9**Verwachte ontwikkeling behoefte aan tennisbanen in Goes**

(in aantal banen, toekomstraming o.b.v. bevolkingsprognoses en stabiele sportdeelname)

Vereniging	Behoefte 2030		Behoefte 2040	
	Minimaal	Maximaal	Minimaal	Maximaal
LTC de Bongerd	3 (2,3)	3 (3,0)	3 (2,5)	4 (3,2)
De Goese Maan	8 (7,8)	11 (10,0)	9 (8,9)	12 (11,5)
TV de Puye	1 (0,7)	1 (0,9)	1 (0,9)	2 (1,1)
TV de Schaepskooi	1 (0,8)	2 (1,1)	2 (1,0)	2 (1,3)
TV WPD	2 (1,1)	2 (1,4)	2 (1,2)	2 (1,5)
Gemeente Goes	- (13,0)	- (16,8)	- (14,5)	- (18,7)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Padel

Padel is de snelst groeiende sport in Nederland. In 2006 werd de eerste (onofficiële) padelbaan aangelegd. In 2023 bestaat het aanbod inmiddels uit ruim 2.200 banen verspreid over circa 580 locaties (Wezenberg-Hoenderkamp et al., 2023). De verwachting is dat de groei van padel de komende jaren doorzet.

Tennisverenigingen overwegen padelbanen aan te leggen (ten koste van tennisbanen) en het commerciële aanbod aan padelbanen neemt toe.

In de gemeente Goes is er één tennisvereniging waar ook gepadeld kan worden. De Goese Maan heeft beschikking over vier padelbanen. Zij hebben er voor gekozen om twee (gravel) tennisbanen weg te doen en vier padelbanen aan te leggen. Een deel van de leden van deze vereniging is naar alle waarschijnlijkheid minder actief op de tennisbanen, waardoor het normatieve tekort in de praktijk niet zo ervaren wordt.

De KNLTB verwacht dat in 2026 in Nederland voldoende aanbod is om in de vraag naar padel te voorzien. Ongeveer twee derde van de padelbanen ligt dan bij verenigingen. Ondernemende sportaanbieders bezitten de rest van de padelbanen.

Verenigingen aan het woord

De Goese Maan, TV WPD en LTC de Bongerd geven in de vragenlijst aan voldoende banen ter beschikking te hebben. De Goese Maan geeft aan een ledengroei mee te maken, die kan zorgen voor ruimtegebrek in de toekomst. Daarnaast geven de Goese Maan en LTC de Bongerd aan dat er vraag is naar padelbanen.

Op de verenigingsavond hebben verenigingen (zie bijlage 4) aangegeven dat er geen sprake is van een verwachte ledengroei. Met name in de randgebieden, buiten de stad Goes, kunnen verenigingen meer (jeugd)leden gebruiken. Tennisverenigingen hebben (jeugd)leden zien vertrekken naar De Goese Maan door de komst van padelbanen. Initiatieven, zoals het aanbieden van gratis lessen voor scholen, hebben (nog) niet geleid tot een toename van het aantal jeugdleden.

TV WPD heeft daarnaast aangegeven wel een tekort aan banen te ervaren voor de competitie. Ze willen samen met TV de Puye gaan kijken of ze hierin (meer) samen kunnen werken.

Tot slot ervaren de tennisverenigingen ook andere knelpunten, zoals de kosten voor verduurzaming en de kosten voor de benodigde vervanging van tennisbanen. De verenigingen geven aan dat er voldoende leden nodig zijn om dit mogelijk te maken. Ook leeft er een discussie of de tennisbanen privaat moeten blijven.

4.6 Voetbal

De normatieve behoefte voor voetbal hebben we bepaald aan de hand van de richtlijnen van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) en berekend op basis van bondsactiviteiten van de ingeschreven teams (wedstrijden en trainingen). Bij de berekening van de normatieve veldbehoefte hebben we eventueel mede- of nevengebruik niet meegenomen.

Verenigingen kunnen eventuele normatieve tekorten of overschotten uit de berekeningen in een andere mate ervaren. De vereniging kan zelf al oplossingen gezocht hebben voor het tekort, bijvoorbeeld verlengde of flexibele speeldagen. Een overschot kan een vereniging in mindere mate ervaren wanneer deze bijvoorbeeld ook niet-bondsgerelateerde activiteiten aanbiedt of wanneer veel mede- en nevengebruik op de velden plaatsvindt.

Op de sportparken in de gemeente Goes liggen in totaal dertien volwaardige voetbalvelden (pupillenvelden e.d. buiten beschouwing gelaten), waarvan zes natuurgras- en zeven kunstgrasvelden (**tabel 4.11**). Ten opzichte van het aantal inwoners is dit lager dan de diverse referentiecijfers. Wel heeft gemeente Goes een hoger percentage kunstgrasvelden. Kunstgrasvelden kunnen intensiever worden belast dan natuurgrasvelden.

In 2023 waren circa 2.360 inwoners van de gemeente Goes lid van een voetbalvereniging (6,1%). Dit is iets lager dan de referentiecijfers. De resulterende velddruk ligt onder het gemiddelde van de referentiegemeenten en net iets hoger dan het landelijke gemiddelde. Het verschil in velddruk met de regio is een stuk groter. Door een lager aantal velden per inwoner en een vergelijkbaar ledenpercentage heeft Goes een veel hogere velddruk dan het gemiddelde in de regio.

Wanneer we het onderscheid tussen natuurgras- en kunstgrasvelden verwerken in de velddruk (laatste kolom [tabel 4.10](#)), valt op dat de velddruk in gemeente Goes vergelijkbaar is met het landelijke gemiddelde en dichterbij de buurt komt van het regionale gemiddelde.

Tabel 4.10
Aantal voetbalvelden, ledenpercentage KNVB en gemiddelde velddruk Goes in 2023

	Velden		Ledenpercentage	Velddruk*	Gecorrigeerde velddruk*
	Aantal per 25.000 inwoners	Percentage kunstgras			
Gemeente Goes	10,3	53,8%	6,1%	182	118
VSG-regio Zeeland	17,8	10,5%	6,3%	88	79
Referentiegemeenten	11,7	30,3%	7,3%	165	122
Nederland	12,1	24,9%	6,6%	137	110

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024; KNVB via NOC*NSF, 2023.

* De velddruk berekenen we door het aantal inwoners dat lid is van een voetbalvereniging te delen door het aantal velden.

** In de gecorrigeerde velddruk tellen kunstgrasvelden dubbel mee wegens de extra belastbaarheid van de velden.

De dertien voetbalvelden liggen verspreid over vijf sportparken, waarbij de meeste sportparken één voetbalvereniging huisvesten ([tabel 4.11](#)). Alleen op sportpark het Schenge in de stad Goes maken twee verenigingen gebruik van de velden: SSV '65 en VV Goes. Op dit sportpark hebben beide verenigingen eigen velden.

Twee sportparken beschikken naast wedstrijdconforme velden ook over extra kunstgrasvelden met afwijkende afmetingen: op het sportpark Wesselopark en 's-Heer Arendskerke kunnen deze velden gebruikt worden voor trainingen.

In het seizoen 2023/'24 hadden de vijf voetbalverenigingen in totaal 117 teams ingeschreven voor een weekendcompetitie van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB). Slechts een team neemt deel aan een zondagcompetitie. Alle andere teams spelen hun wedstrijden op zaterdag. De wedstrijdveldbehoefte geven we in [tabel 4.11](#) daarom alleen voor de zaterdag weer.

Naast de teams die in het weekend hun wedstrijden afwerken zijn er zes teams die deelnemen aan een vrijdagavondcompetitie van de KNVB. Dit zijn vier 35+-teams

en twee vrouwenteams. Deze teams hebben we niet meegenomen in de behoefteberekeningen voor de wedstrijd- en trainingsvelden.

Bijna alle voetbalverenigingen hebben normatief voldoende veldcapaciteit om te voorzien in de huidige behoefte, zowel voor wedstrijden als voor trainingen. Alleen VV Kloetinge heeft een normatief tekort aan wedstrijdvelden (**tabel 4.11**). Om in de behoefte te voorzien zou de vereniging twee extra velden tot haar beschikking moeten hebben. Een uitbreiding van het aantal velden is hier echter niet mogelijk. Dit is bekend bij VV Kloetinge. Een langere wedstrijddag of het spreiden van de wedstrijden over zaterdag en zondag of de vrijdagavond kan het tekort oplossen.

SSV '65 heeft een normatief tekort van een half trainingsveld (**tabel 4.11**). Naast de aanleg van een extra trainingsveld kan het tekort ook opgevangen worden door een natuurgrasveld te vervangen door een kunstgrasveld. Een kunstgrasveld kan zwaarder belast worden dan een natuurgrasveld en kan voor zowel trainingen als wedstrijden ingezet worden.

Tabel 4.11

Aanbod-behoefteanalyse wedstrijdvelden voetbalverenigingen Goes in het seizoen 2023/'24

(in aantal velden, wedstrijdbehoefte op zaterdag)

Kern	Sportpark	Vereniging	Aanbod		Behoefte
			Natuurgras	Kunstgras	
Goes	Het Schenge	VV Goes	1	1	1 (0,9)
		SSV '65	2	1	3 (2,7)
Kloetinge	Wesselopark	VV Kloetinge	1	3	6 (5,6)
's-Heer Arendskerke	's-Heer Arendskerke	VV Arendskerke	1	1	2 (1,8)
Wolphaartsdijk	Wolphaartsdijk	VV Wolphaartsdijk	1	1	1 (1,0)
Gemeente Goes			6	7	-(11,9)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Tabel 4.12**Aanbod-behoefteanalyse trainingsvelden voetbalverenigingen Goes in het seizoen 2023-2024**

(in aantal velden)

Kern	Sportpark	Vereniging	Aanbod*	Behoefte
Goes	Het Schenge	VV Goes	1	1 (0,5)
		SSV '65	1	1,5 (1,4)
Kloetinge	Wesselopark	VV Kloetinge	3 + 0,66	3 (2,8)
's-Heer-Arendskerke	's-Heer Arendskerke	VV Arendskerke	1 + 0,25	1 (0,9)
Wolphaartsdijk	Wolphaartsdijk	VV Wolphaartsdijk	1	1 (0,5)
Gemeente Goes			7 + 0,25 + 0,66	- (6,0)

Bron: Mulier Instituut, 2023

* Alle trainingsvelden zijn kunstgrasvelden. De voetbalverenigingen in Goes hebben geen natuurgrastrainingsvelden.

De verwachte bevolkingstoename leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename in het aantal leden van voetbalverenigingen. Richting 2030 resulteert dit in toenemende veldbehoefte in zowel wedstrijd- als trainingsvelden, waarbij de huidige capaciteit bij een aantal verenigingen onvoldoende toereikend is ([tabel 4.13](#)).

Het huidige tekort aan wedstrijdvelden op het Wesselopark bij VV Kloetinge en trainingsvelden op het Schenge bij SSV '65 neemt toe. Naar verwachting zet tussen 2030 en 2040 de groei door en krijgen ook SSV '65 en VV Arendskerke te maken met knelpunten in de wedstrijdcapaciteit.

Tabel 4.13**Verwachte ontwikkeling behoefte aan voetbalvelden in Goes**

(in aantal velden, wedstrijdbehoefte op zaterdag, toekomstraming o.b.v. bevolkingsprognoses en stabiele sportdeelname)

Vereniging	2030		2040	
	Wedstrijdvelden	Trainingsvelden	Wedstrijdvelden	Trainingsvelden
VV Goes	2 (1,2)	1 (0,8)	2 (1,4)	1 (0,9)
SSV '65	3 (3,0)	1,5 (1,5)	4 (3,9)	2 (1,9)
VV Kloetinge	7 (6,2)	3 (3,1)	8 (7,6)	4 (3,8)
VV Arendskerke	2 (1,9)	1 (1,0)	3 (2,3)	1 (1,1)
VV Wolphaartsdijk	2 (1,1)	1 (0,6)	2 (1,4)	1 (0,7)
Gemeente Goes	-(13,3)	-(6,8)	-(16,5)	-(8,4)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Verenigingen aan het woord

Vier van de vijf voetbalverenigingen geven in de vragenlijst aan dat de voetbalvelden voldoende ruimte bieden voor training en bondscompetitie. Eén voetbalvereniging geeft aan dat er te weinig ruimte is voor bondscompetitie.

VV Arendskerke geeft aan in de toekomst extra velden nodig te hebben voor de verwachte toename van het aantal leden. Dit is in lijn met de verwachting op basis van de richtlijn.

Op de verenigingsavond geven onder andere SVV'65 en VV Kloetinge aan dat ze een aantal natuurgrasvelden zowel voor trainingen als voor wedstrijden gebruiken om met de huidige tekorten om te gaan. VV Kloetinge geeft aan geen ruimte te hebben om verder te groeien.

Daarnaast hebben VV Goes en SVV'65 regelmatig contact over het onderling gebruik van de voetbalvelden, met name op wedstriiddagen. Doordat er tussen de andere sportparken geen tot weinig verbinding is, is het lastiger om samen te werken.

Naast capaciteitsgerelateerde knelpunten ervaren de aanwezige voetbalverenigingen een tekort aan gekwalificeerde trainers en vrijwilligers.

4.7 Overige buitensport

Atletiek

Gemeente Goes beschikt over één volwaardige atletiekaccommodatie op sportpark het Schenge. Atletiekvereniging AV'56 is actief op deze accommodatie. De accommodatie bestaat uit een kunststof rondbaan van 400 meter met zes lanen en een steeplechasebak. Daarnaast zijn op het middenterrein alle voorzieningen aanwezig voor de gangbare spring- en werpdisciplines. Voor atletiek is er geen richtlijn of norm voorhanden waarmee we een indicatie van de behoefte van de vereniging kunnen geven.

In 2023 had AV'56 ruim 500 leden, waarvan ongeveer 80 procent senioren. Gemiddeld telt een atletiekvereniging in Nederland circa 430 leden. De grootste Nederlandse atletiekvereniging telt bijna 2.000 leden (Ruikes & Schadenberg, 2022).

Toekomstramingen (o.b.v. bevolkingsprognoses en stabiele sportdeelname) laten zien dat dit ledental kan stijgen tot 600 in 2040. Een dergelijke stijging in leden zou sterk ingaan tegen de dalende trend van de afgelopen jaren.

Vereniging aan het woord

AV'56 geeft aan dat de atletiekbaan genoeg ruimte biedt voor de trainingen van de bondsleden en recreanten. Wel ervaart de vereniging een tekort aan gekwalificeerde trainers en aan vrijwilligers.

Handbal

De gemeente Goes beschikt over één handbalvereniging, namelijk GSC. Maar deze is actief op een sportpark buiten de gemeente. De vereniging beschikt in Heinkenszand in gemeente Borsele over een verhard handbalveld. De vereniging heeft hiermee nu en in de toekomst ruim voldoende capaciteit tot haar beschikking.

Tabel 4.14

Aanbod-behoefteanalyse velden GSC

(in aantal velden, toekomstraming o.b.v. bevolkingsprognoses en stabiele sportdeelname)

Seizoen/jaar	Aanbod	Behoefte	
		Zaterdag	Zondag
2023/2024	1	1 (0,1)	0 (0,0)
2030	1	1 (0,1)	0 (0,0)
2040	1	1 (0,1)	0 (0,0)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste conclusies op een rij en geven we op basis van de resultaten een aantal aanbevelingen. We hebben in dit rapport alleen gekeken vanuit de sport, niet vanuit het bewegingsonderwijs.

5.1 Conclusie

Binnensport

In de gemeente Goes zijn relatief veel gymzalen aanwezig voor het beoefenen van zaalsporten. Het aanbod aan sporthallen en -zalen is in lijn met referentiecijfers.

- Vanuit de sport is het aanbod aan sporthallen in lijn met de behoefte in de gemeente.
- Gemeentebreed neemt de behoefte aan sporthallen licht toe. Dit kan in de toekomst zorgen voor een hogere druk op de bestaande sporthallen.
- Op bepaalde (piek)momenten is de druk op de huidige sporthallen al hoog. De sporthallen zijn in zowel de zomer- als de wintermaanden overdag nagenoeg volledig bezet voor het bewegingsonderwijs door het middelbaar en hoger beroeps onderwijs. In de wintermaanden worden de sporthallen in de avond ook goed gebruikt.

Daarnaast liggen de huidige sporthallen allemaal in de stad Goes. Een deel van de inwoners moet hierdoor relatief ver reizen om te kunnen sporten in een sporthal. Landelijk en in andere matig stedelijke gemeenten is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal een stuk korter. Er is geen normatieve behoefte aan een sporthal in de kernen, met uitzondering van Kloetinge.

Een deel van de gebruikers van de sporthallen, sportzalen en gymzalen en de exploitanten ervaart (capaciteitsgerelateerde) knelpunten:

- Vijf gebruikers geven aan met de huidige uren niet in de behoefte van de leden te kunnen voorzien, omdat er niet voldoende ruimte beschikbaar is op de tijden en/of dagen dat zij van de accommodaties gebruik willen maken.
- De meeste verenigingen geven aan dat het voor hun leden en kader niet haalbaar is om doordeweeks voor 18:00 uur of na 22:00 te sporten en dat het wenselijk is om van één locatie gebruik te maken. Dit is nu niet altijd het geval.
- Een derde van de gebruikers wil in de toekomst meer gebruik maken van de accommodaties, voornamelijk om te voorzien in de behoefte van de huidige leden of om (potentiële) nieuwe leden te accommoderen.
- De knelpunten worden zowel doordeweeks overdag als in de avonden en op zaterdag ervaren, met name in de winterperiode.
- De gymzalen en sportzalen zijn daarbovenop voor veel sportverenigingen niet geschikt (capaciteit en functionaliteit). Er is behoefte aan geschikte (of sportspecifieke) accommodaties.

Gebruikers zien daarentegen ook mogelijkheden om de accommodaties beter te benutten:

- Zowel in de sporthallen als in de gemeentelijke gymzalen is laat in de middag en vroeg in de avond voldoende ruimte beschikbaar. Ook op zondag kan er (meer) gebruik gemaakt worden van de accommodaties.
- Afstemming tussen de gebruikers, de gemeente en het Omnium kan zorgen voor een efficiëntere inroostering en een passende accommodatie voor elke gebruiker.
- Tot slot groeit de behoefte aan ruimte voor (nieuwe) specifieke doelgroepen en toegankelijkheid van accommodaties.

Buitensport

Gemeentebreed is per sport voor alle sportverenigingen normatief voldoende ruimte aanwezig voor de huidige behoefte van de verenigingen, met uitzondering van rugby. Het merendeel van de verenigingen heeft ook op het eigen sportpark voldoende capaciteit om te voorzien in de behoefte van de huidige leden. Op een aantal sportparken constateren we wel knelpunten. De verwachte bevolkingsgroei zorgt voor een potentiële ledengroei bij de verenigingen en leidt tot een verwachte toename van de ruimtebehoefte.

In 2023 constateren we een normatief tekort aan:

- één korfbalveld bij KV TOGO;
- één rugbyveld bij Rugby Club Tovaal;
- minimaal drie tennisbanen bij de Goese Maan;
- twee voetbalwedstrijdelden op zaterdag bij VV Kloetinge;
- een half voetbaltrainingsveld bij SSV'65.

Desondanks heeft de Goese Maan de keuze gemaakt om twee (gravel)tennisbanen te vervangen door vier padelbanen. Daarnaast kan VV Kloetinge niet uitbreiden in het aantal velden en dit is bij hen bekend.

De bestaande velden en banen kunnen in theorie voorzien in een groot deel van de toenemende behoefte door de bevolkingsontwikkeling. Dan moet de bestaande overcapaciteit op de sportparken goed benut worden. Wel leidt de bevolkingsontwikkeling bij een stabiele sportdeelname tot:

- een blijvend normatief tekort aan één korfbalveld bij KV TOGO;
- een blijvend normatief tekort aan één rugbyveld bij Rugby Club Tovaal;
- een oplopend normatief tekort aan tennisbanen bij de Goese Maan;
- een oplopend normatief tekort aan voetbalwedstrijdelden op zaterdag bij VV Kloetinge;
- een normatief tekort aan één voetbalwedstrijdeld op zaterdag richting 2040 bij SSV'65 en VV Arendskerke;
- een oplopend normatief tekort aan voetbaltrainingsvelden bij SSV'65.

Ondanks de geconstateerde normatieve tekorten op basis van de richtlijnen geeft een groot deel van de verenigingen aan over voldoende capaciteit te beschikken voor de huidige verenigingsactiviteiten.

Goese Rugby Club Tovaal en voetbalverenigingen VV Arendskerke en VV Kloetinge hebben aangegeven in de toekomst extra velden nodig te hebben voor de verwachte ledengroei. Tennisverenigingen Goese Maan en LTC Bongerd geven aan dat de groeiende vraag naar padelbanen voor tekorten zou kunnen zorgen. Tijdens de verenigingsavond gaven verenigingen aan dat ze mogelijkheden zien in (verdere) samenwerking tussen verenigingen.

5.2 Aanbevelingen

Het aanbod in de gemeente Goes sluit niet in alle gevallen aan op de normatieve (toekomstige) behoefte én huidige gebruikers ervaren (capaciteitsgerelateerde) knelpunten in het Goese sportaanbod. Ook kan het gebruik van een deel van de accommodaties geoptimaliseerd worden.

Daarnaast staat in het Zeeuws Sportakkoord: **'ledere kern in een Zeeuwse gemeente heeft een sport-, speel- en/of bewegvoorziening waar verschillende vormen van sporten en bewegen mogelijk zijn.'** Maar niet in elke dorpskern zijn sportvoorzieningen op een buitensportpark of in een binnensportaccommodatie aanwezig. In Eindewegge, Katendijke en Oud Sabbinge zijn geen sportvoorzieningen op een buitensportpark of geen binnensportaccommodatie aanwezig. Wilhelminadorp heeft geen sportvoorzieningen op een buitensportpark.

Op basis van ons onderzoek formuleren we een aantal aanbevelingen voor de gemeente Goes.

Laat structureel overleg plaatsvinden tussen exploitant en gebruikers

We raden aan structureel overleg plaats te laten vinden tussen gemeente Goes, het Omnium en gebruikers van de accommodaties.

Ondanks dat het aanbod aan sporthallen in lijn is met de normatieve behoefte, ervaren gebruikers verschillende knelpunten en blijkt uit de bezettingscijfers dat de druk (op bepaalde momenten) op de sporthallen hoog is. De verwachte bevolkingsgroei en hiermee potentiële groei van het aantal gebruikers leidt tot een hogere druk op de huidige accommodaties.

Structureel overleg kan aan de ene kant de exploitant beter zicht geven op de ervaren knelpunten en behoeften van de gebruikers. Aan de andere kant geeft het de gebruikers meer zicht op de mogelijkheden binnen de huidige accommodaties. Onderling kunnen ze mogelijke oplossingen bespreken voor de ervaren knelpunten en de wensen van de (potentiële) gebruikers.

Verken mogelijkheden om het gebruik van binnensportaccommodaties te optimaliseren

De gebruikers die knelpunten aangeven, maken allemaal (ook) structureel gebruik van de sporthallen. Voor een deel zijn dit wel seizoensgebruikers. Het verdient aanbeveling om kritisch te kijken naar hoe het gebruik wordt ingeroosterd en welke

mogelijkheden er zijn om het gebruik te optimaliseren, bijvoorbeeld buiten de piekuren.

Een deel van de huidige gebruikers van de sporthallen kan wellicht ook terecht in een sportzaal, gymzaal of bijvoorbeeld een danszaal. Hierbij kan gekeken worden of de gebruikers momenteel gebruikmaken van de meest geschikte accommodatie, of dat er optimalisatie mogelijk is in de verdeling van het gebruik over de accommodaties.

Naast de capaciteitsgerelateerde knelpunten kan in de structurele overleggen ook gekeken worden naar de functionele knelpunten die gebruikers aangeven, zoals (het opbergen/de aanwezigheid van) materialen, de geschiktheid van de sportvloeren en een online verhuursysteem.

Verken opties om het gebruik van sportvelden te optimaliseren

De (kleine) capaciteitstekorten bij de buitensport betekenen niet dat per definitie op alle sportparken met een tekort ruimtelijke aanpassingen nodig zijn. Bij een aantal verenigingen is namelijk sprake van een overschotsituatie, terwijl er bij anderen een normatief tekort is. Ook maakt een deel van de Goese verenigingen, met name bij voetbal, suboptimaal gebruik van de aanwezige capaciteit.

Een deel van de knelpunten kan opgelost worden door de zondagtak te vergroten of de mogelijkheden te onderzoeken om op vrijdagavond wedstrijden te spelen. Ook zijn er onder andere ontwikkelingen op het gebied van flexibele en verlengde speeldagen. Lokaal kan worden verkend welke opties er bestaan voor intensivering van het gebruik van de bestaande sportvelden.

Een deel van de verenigingen gaf tijdens de verenigingsavond aan open te staan voor (verdere) samenwerking met andere verenigingen. Verkend kan worden of verenigingen die (op bepaalde momenten) een baan- of veldtekort ervaren, gebruik kunnen maken van banen of velden van andere verenigingen.

Monitor het gebruik van de sportaccommodaties

Tot slot is het aan te raden het gebruik van de accommodaties te monitoren en periodiek een verenigingsmonitor of een gebruikersbevraging uit te laten voeren. Zo krijgt de gemeente zicht op de verhouding tussen aanbod en behoefte in beeld gebracht worden.

Hoewel op veel locaties overcapaciteit benut kan worden door verwachte nieuwe sporters op basis van de bevolkingsontwikkeling, is het mogelijk dat inwoners gaan sporten bij verenigingen waar onvoldoende capaciteit is. Door dit te monitoren kan op tijd bijgestuurd worden om een betere spreiding te realiseren.

Bronnen

Gemeente Goes (2007). *Sportnota 2008-2011*.

Gemeente Goes (2019). *Beweegvisie 2019-2023*.

Gemeente Goes (2022). *Coalitieakkoord 2022-2026 Goes, een krachtige samenleving*.

Gemeente Goes (2024). *Beweegakkoord*.

Hoekman, R. (2018). *Sport policy, sport facilities and sport participation*. Radboud Universiteit.

Hoekman, R., & Van der Maat, K. (2017). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2016*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., & Schadenberg, B. (2023). *Onderbenutting van sportaccommodaties*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Schots, M., & Ruikes, D. (2022). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur*. Mulier Instituut.

Hoogendam, A., Ruikes, D., & Hoekman, R. (2021). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2020*. Mulier Instituut.

Lucassen, J., Van der Roest, J., Brandsema, A., Davids, A., Elling, A., Ter Haar, M., ... & Waardenburg, M. (2018). *Sportverenigingen in Nederland*. Mulier Instituut.

Ruikes, D., & Schadenberg, B. (2022). *Ruimte voor atletiek in Nederland. Kengetallen over atletiekaccommodaties en -verenigingen*. Mulier Instituut.

Schadenberg, B. (2022). Ontwikkeling uitbesteding gemeentelijk sportbeleid in beeld. *Sport & Gemeenten*, 70(1), 50-52.

Schadenberg, B., Wezenberg-Hoenderkamp, K., & Hoekman, R. (2020). *Binnensportaccommodaties in Nederland*. Mulier Instituut.

Schots, M., & Schadenberg, B. (2020). *Open sportparken in Nederland*. Mulier Instituut.

SportZeeland & Provincie Zeeland (2019). *Zeeuws Sportakkoord 'Sport Verenigt Zeeland'*.

Van Eldert, P., & Van der Heijde, J. (2023). Exploitatie en financiering. In H. van der Poel & R. Hoekman (Reds.), *Sportaccommodaties in Nederland 2023: Kengetallen en kenmerken* (pp. 209-250). Mulier Instituut.

Van der Poel, H., & Hoekman, R. (Reds.) (2023). *Sportaccommodaties in Nederland 2023: Kengetallen en kenmerken*. Mulier Instituut.

Wezenberg-Hoenderkamp, K., & Rauws, R. (2023). Afstand. In H. van der Poel & R. Hoekman (Reds.), *Sportaccommodaties in Nederland 2023: Kengetallen en kenmerken* (pp. 70-95). Mulier Instituut.

Wezenberg-Hoenderkamp, K., Rauws, R., & Aarnink, A. (2023). Aanbod aan sportaccommodaties. In H. van der Poel & R. Hoekman (Reds.), *Sportaccommodaties in Nederland 2023: Kengetallen en kenmerken* (pp. 21-69). Mulier Instituut.

Bijlage 1 – Verantwoording

Buitensportaccommodaties

Capaciteitsbehoefte

De behoefte aan velden en banen voor bondsactiviteiten hebben we bepaald aan de hand van algemeen geaccepteerde richtlijnen (geaccordeerd door VSG/VNG). De richtlijnen bieden de mogelijkheid in beeld te brengen hoeveel ruimte een vereniging nodig heeft om bondsactiviteiten te kunnen aanbieden voor de leden, met mogelijkheden voor wedstrijden en trainingen.

De richtlijnen zijn gebaseerd op een aantal aannames, zoals de duur en frequentie van wedstrijden en trainingen en het aantal uur dat een veld per dag bespeeld kan worden. De richtlijnen houden geen rekening met lokale factoren die van invloed zijn op de behoefte van verenigingen, zoals het nevengebruik van de voorzieningen door de verenigingen (zoals trainingsteams of interne competities) of door andere gebruikers (zoals onderwijsgebruik) of bijvoorbeeld topsportambities. De daadwerkelijke behoefte aan (en belasting van) velden en banen kan daardoor hoger uitvallen dan de uitkomsten door het toepassen van de richtlijnen.

In de berekeningen nemen we de bestaande sportinfrastructuur en het huidige aantal teams/leden als uitgangspunt. Het aantal teams en leden van de verenigingen is aangeleverd door de betreffende bond.

Uit de gepresenteerde ruimtebehoefte kunnen we concluderen of het aantal velden/banen van een vereniging conform de huidige behoefte van verenigingen voor bondsactiviteiten is. Het kan zijn dat verenigingen een ledenstop of wachtlijst hanteren. Daar houden we in de analyse geen rekening mee. De (extra) behoefte van een vereniging hoeft niet per definitie te worden geacommodeerd op het sportpark waar volgens de berekening een tekort kan ontstaan. Capaciteitsuitbreiding op nabijgelegen sportparken kan ook in de behoefte van sportende inwoners voorzien.

De verwachte ruimtebehoefte tot 2040 hebben we geraamd door de bevolkingsprognoses van de gemeente toe te passen, waarbij we rekening houden met de bevolkingsopbouw ([figuur 2.1](#)). Een aanname hierbij is dat de nieuwe inwoners rationeel handelen en zich bij de dichtstbijzijnde vereniging van hun sport aanmelden.

Ook gaan we uit van een stabiele sportdeelname. Dat wil zeggen dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners lid is van bijvoorbeeld een voetbalvereniging als in 2023. Het doorberekenen van de lokale ontwikkelingen in deelname leidt in sommige gevallen tot een buitensporige toe- of afname van de behoefte. Het is (beleidsmatig) relevant om de ontwikkeling van de verenigingen te monitoren om te bezien langs welke lijn de verenigingen zich ontwikkelen.

Richtlijnen

De toegepaste richtlijnen lichten we hieronder per sport toe.

● Handbal

De veldbehoefte van de handbalvereniging hebben we berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. De richtlijn bedraagt tien teams per veld, waarbij E- en F-teams als een half team gelden.

● Hockey

De veldbehoefte van de hockeyverenigingen hebben we berekend aan de hand van de richtlijn van de KNHB. De richtlijn bedraagt zeven wedstrijdrondes per weekenddag op een zandveld en zes wedstrijdrondes op een (semi-)waterveld.

Per ronde is plek voor één normteam, waarbij senioren-, O18-, O16-, O14- en O12-teams gelijkstaan aan één normteam, O10-teams aan een half normteam en O9- en O8-teams aan een kwart normteam. Hierbij moeten verenigingen 60 procent van hun teams op een wedstrijddag kunnen inplannen.

● Korfbal

De veldbehoefte van de korfbalverenigingen hebben we berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. Het aantal teams wordt hierbij vermenigvuldigd met een belastingcoëfficiënt, die afhankelijk is van de leeftijdscategorie. De som van de uitkomsten bedraagt het aantal normteams. De senioren-, A- en B-teams staan gelijk aan één normteam, C- en D-teams aan 0,625 normteam en E- en F-teams aan 0,4 normteam.

De Goese verenigingen spelen allemaal op één speeldag, namelijk de zaterdag. De richtlijn bedraagt voor zaterdagverenigingen één veld voor een vereniging met zeven normteams of minder, twee velden voor een vereniging die tussen de zeven en veertien teams telt en drie velden voor een vereniging met veertien normteams of meer.

● Tennis

De baanbehoefte van de tennisverenigingen hebben we berekend aan de hand van de richtlijn van de KNLTB. De richtlijn bedraagt zeventig tot negentig leden per verlichte baan. In hoeverre de minimale behoefte of de maximale behoefte van toepassing is voor een vereniging, is afhankelijk van diverse factoren, zoals de demografische opbouw van het ledenbestand en het aantal deelnemende teams aan de competities.

● Voetbal

De veldbehoefte van de voetbalverenigingen hebben we bepaald aan de hand van de richtlijn van de KNVB. Hierbij tellen we de bruto-speeltijd waarvoor de teams een veld nodig hebben bij elkaar op. De bruto-speeltijd van een team is afhankelijk van de (leeftijds)categorie.

De capaciteit van een wedstrijdveld is op zaterdag van 09:00 tot 16:30 uur en op zondag van 10:00 tot 16:30 uur. Het benodigde aantal wedstrijdvelden berekenen

we door de som van de bruto-speeltijden van de teams te delen door de capaciteit van een wedstrijdveld. De trainingsveldbehoefte staat gelijk aan de helft van de wedstrijdveldbehoefte.

Binnensportaccommodaties

Definities

Sporthallen hebben een sportvloer van minimaal 40 bij 20 meter (exclusief uitloopruimte) waarop ruimte wordt geboden om zowel trainings- als competitievormen af te werken voor badminton, basketbal, volleybal, zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal, zaalvoetbal en sporten zonder belijning (zoals diverse gevechts- en verdedigingssporten, gymnastiek, tafeltennis en turnen).

Sportzalen hebben een sportvloer van circa 28 bij 22 meter waarop ruimte wordt geboden voor badminton, basketbal, volleybal en sporten zonder belijning, met in principe mogelijkheden voor competitie en training. Sportzalen kunnen voor andere zaalsporten als trainingsmogelijkheden fungeren.

Gymzalen worden primair gebouwd om het bewegingsonderwijs van (basis)scholen te faciliteren. De afmetingen van gymzalen zijn vaak afgeleid uit de Modelverordening Huisvesting Onderwijs van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG): 21x12x5 meter. De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) adviseert voor het bewegingsonderwijs een minimale vloeroppervlakte van 308 vierkante meter (22x14 meter) met een minimale hoogte van 5,5 meter.

Deze afmetingen voldoen in principe aan de afmetingseisen voor diverse gevechts- en verdedigingssporten en tafeltennis. Als de zaal een hoogte van 7 meter heeft, voldoet deze ook aan de eisen voor badminton en volleybal. Gymzalen, in zowel de 'kleine' als de 'grote' maatvoering, kunnen wel fungeren als trainingsmogelijkheden voor andere zaalsporten.

Capaciteitsbehoefte

De normatieve behoefte aan sporthallen voor de (georganiseerde) sport bepalen we aan de hand van draagvlakcijfers. Draagvlakcijfers vormen een planologische richtlijn. Dat wil zeggen dat bij een bepaalde bevolkingsomvang (in theorie) voldoende draagvlak bestaat voor een type voorziening.

De draagvlakcijfers geven we weer in een bandbreedte, vanwege de variatie van de lokale context. De bevolkingssamenstelling, de deelname aan sport en de aan- of afwezigheid van andere sport- en recreatievoorzieningen zijn van invloed op het werkelijke draagvlak van een sportaccommodatie. Zo kunnen in een gemeente met een hoge deelname aan binnensporten relatief meer sporthallen nodig zijn en in een gemeente met veel andersoortige accommodaties, zoals turnhallen of blaashallen, juist relatief minder sporthallen.

Voor meer informatie over de planologische richtlijn verwijzen we naar ons onderzoeksrapport 'Binnensportaccommodaties in Nederland' uit 2020 (Schadenberg, Wezenberg-Hoenderkamp & Hoekman, 2020).

Bezettingsanalyse

Het gebruik van de gemeentelijke sporthallen en gymzalen hebben we in kaart gebracht op basis van de verhuuroverzichten van de verhuurafdeling van gemeente Goes en het Omnium.

De sporthallen kunnen voor de helft of een derde worden gehuurd, gymzalen alleen als geheel. Het aantal verhuurde uren hebben we gewogen. Dit betekent dat we het aantal bezette uren hebben gecorrigeerd met een deelfactor. Als een derde van een sporthal bezet is, nemen we deze uren daardoor voor een derde mee in het totale aantal verhuurde uren.

De bezetting hebben we berekend door het aantal verhuurde uren af te zetten tegen de maximaal mogelijke verhuur.

Bijlage 2 – Bevolkingscijfers per kern

Tabel B2.1

Bevolkingsaantallen gemeente Goes 2023

(in aantallen afgerond op tientallen)

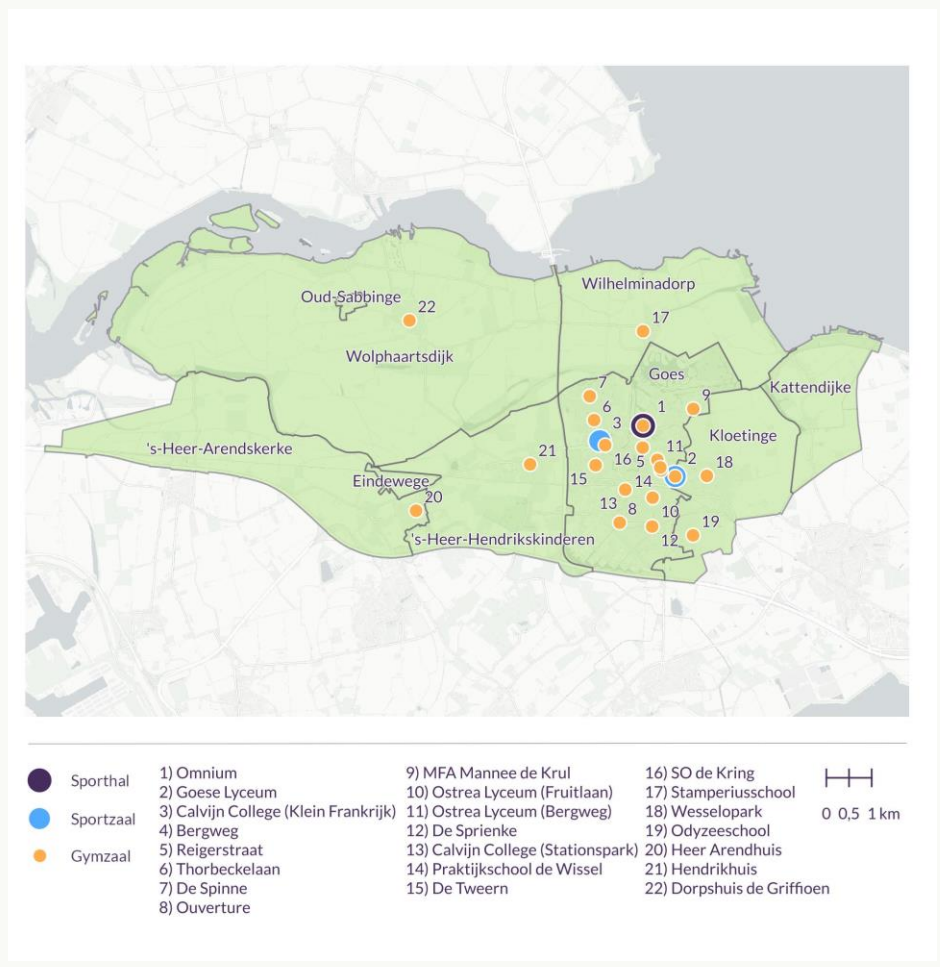
Kern	Jonger dan 18 jaar	18 tot 65 jaar	65 jaar en ouder
Goes	5.040	16.950	7.510
Wilhelminadorp	140	480	190
Kloetinge	660	2.080	730
Kattendijke	90	310	150
's-Heer-Arendskerke	260	780	320
Eindewege	30	120	50
's-Heer-Hendrikskinderen	260	790	310
Oud-Sabbinge	30	140	40
Wolphaartsdijk	400	1.280	440
Gemeente Goes	6.920	22.940	9.720

Bron: Gemeente Goes, bevolkingsaantallen per leeftijdsjaar per CBS-wijk 30 oktober 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 3 – Binnensportaccommodaties gemeente Goes

Figuur B3.1

Aanbod sporthallen, sportzalen en gymzalen in gemeente Goes in 2023

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

Tabel B3.1
Gymzalen in gemeente Goes in 2023

Kern	Gymzaal	Eigenaar
Goes	Bergweg	Gemeente Goes
	Reigerstraat	Gemeente Goes
	Thorbeckelaan	Gemeente Goes
	De Spinne	Gemeente Goes
	Ouverture	Gemeente Goes
	MFA Mannee De Krul	Gemeente Goes
	Omnium gymzaal	Gemeente Goes
	Ostrea Lyceum Fruitlaan	Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Zeeland
	Ostrea Lyceum Bergweg	Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Zeeland
	CIOS	CIOS
	Goese Lyceum	Pontes Scholengroep
	De Sprienke	Stichting Ozeo
	Calvijncollege	Calvijncollege
	Praktijkschool De Wissel	Stichting Ozeo
	De Tweern	Stichting Ozeo
	SO De Kring	Konklijke Aurisgroep
Wilhelminadorp	Stamperiusschool	Albero
Kloetinge	Wesselopark	Gemeente Goes
	Odyzeeschool	Stichting Ozeo
's-Heer-Arendskerke	Heer Arendhuis	Heer Arendhuis
's-Heer-Hendrikskinderen	Hendrikhuis	Stichting Hendrikhuis
Wolphaartsdijk	Dorpshuis de Griffioen	Stichting de Griffioen

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

Bijlage 4 – Aanwezigheid verenigingsavonden

De volgende verenigingen waren op woensdag 17 april 2024 aanwezig op de verenigingsavond voor de binnensport:

- badmintonvereniging BC 't Pluumpje;
- basketbalvereniging BV Volharding;
- karatevereniging Kyokushin Goes;
- korfbalvereniging KV Blauw-Wit;
- volleybalvereniging Start to Volley;
- volleybalvereniging SV HHK.

De volgende verenigingen waren op donderdag 18 april 2024 aanwezig op de verenigingsavond voor de buitensport:

- atletiekvereniging AV'56;
- hockeyvereniging GMHC;
- tennisvereniging TV de Puye;
- tennisvereniging TV de Schaepskooi;
- tennisvereniging TV WPD;
- voetbalvereniging VV Goes;
- voetbalvereniging VV Kloetinge;
- voetbalvereniging VV Wolfhaartsdijk.

